
Tiskala „Katoliška Tiskarna“ v Ljubljani.

št. 2. Protialkoholna knjižnica. št. 2.

Sveta vojska.

☞ **Bog jo hoče!** ☞

Kdo si upa vanjo?

Knjižica za ljudstvo.

∴ **Cena:** 1 izvod 20 vinarjev ∴
10 izvodov 1 krono 80 vinarjev
∴ ∴ 100 izvodov 16 kron. ∴ ∴

J. Urhovec

Založilo društvo „Abstinent“ v Ljubljani.

== Tiskala Katoliška Tiskarna. ==

1906.

1—5000.

Priporočilo.

»Knjižica za ljudstvo« je zunaj zapisano. Torej med ljudstvo ž njo! Sobojevniki, somišljeniki, prijatelji našega gibanja, vsi, ki narodu hočete dobro, obračamo se do vas z vljudno pa nujno prošnjo: **Razpečajte, razdelite, razmečite jo med ljudstvo!** To je njen namen. Pisavec in založnik sama sta voljna plačati navrh, če bo treba, samo da more za to nizko ceno na dan, — dokaz, da nam je samo za dobro stvar in za nič drugega. Knjižica želi biti v pomoč vsem, ki hočejo kaj storiti zoper pijančevanje. In ura je enajsta, da se začne — na celi črti.

Naj gre med ljud, naj vname sveti boj, da nam čimprej zasiže zlati dan in doba treznosti!

Bog hoče!...

Na boj! Na boj! Zastava je razvita,
skovano je orožje, brušen meč.
Ti, mati Slava, vedno ponosita,
pokrižaj sina, ki naj čil, goreč,
sovražniku nagrobnico zapoje,
in v boju proslavi ime si svoje.
Bog hoče! naj doni povsod!
Na boj, na boj slovenski rod!

Kdo je sovrág, ki sveti mir razjeda?
Pogled njegov je blisk in srd beseda.
Kdo je, ki bol, nesrečo seje,
kamor njegov pogubni dih zaveje?
Kdo je ta kralj, ki vse ga obožava,
mladost cvetoča, kakor siva glava?!
Ta kralj, sovražnik naš, je a l k o h o l,
njegovo žezlo vsesvetovna bol.
Ne bo naš kralj! — Le krinko raz obraz!
Naj lice svoje pravo nam pokaže,
odkrito naj pove nam in ne laže,
da pot odpira v brezno in v poraz.

„Priatelj, pridi, jaz ti dam krepila,
moči, tolažbe, sreče in zdravila!“
Tako z besedo sladko vabi, kliče;
z zaupnostjo otroško sluša svet.

Za kraljem svojim truma se pomiče:
„Uživajmo, le enkrat klije cvet!
Kaj je pač človek? Pride in izgine.
Telo sprhni, in duša? — Te pa ni . . .
Uživajmo, doklèr nam dan ne mine,
dokler pod solncem grozdje še zori!
Uživajmo, življenje je zdaj naše,
skrbi vtopimo v polne vinske čaše!“
To kralja pesem je, ki svet jo poje,
in slišijo jo mesta, sela bedna,
sledi mu vrsta dolga, nepregledna;
s pogledom divjim zre jih — žrtve svoje.

Kdo so te žrtve, ta trpeča bitja?
To sužnji so razkošnosti in žitja.

Glej tukaj so možje najboljših let,
ki strti so za vedno, brez moči.
Vodeno, mrzlo zro tja v svet
jim mrke in izbuljene oči.
Kako so bili nekdaž čvrsti, jaki,
vsesplošno čislani kot velmožaki!
In zdaj? Ponos njihov za vedno strt,
in že prezgodnji grob jim koplje smrt.

Tam v drugi vrsti tavajo tisoči — —
žene nesrečne, bledih, mrtvih lic,
v potezah žalnih vró potoki vroči;
izmučene so kakor sredi vic.
Obetale so lep si novi stan, —
a kratko le sijala jim je sreča;
zadal je alkohol jim tisoč ran,
in novi dom postal jim strašna ječa.

Za njimi, glej, otrôk nešteto vrsto!
Otrple ude jim pretresa mraz,
obupni glad zarisan je v obraz,
smrt jim na tiho teše zgodnjo krsto

Jokaje nežno bitje roke vije,
pomoči prosi žalostno oko :
„Naš oče je pijanec, mati pije — —
Pregrehe staršev bridko nas tepo.“

In zopet tam dekleta zapeljana,
na lice jim začrtana je slast.
Nedolžnosti je lilija steptana,
ob čaši vina vnela se je strast.

Tam tavajo upognjene postave,
na čelo jim zapisan je zločin ;
uklenjene so róke, ki krvave
trenotkov groznih nosijo spomin.

Njim pa sledé najžalostnejše žrtve.
Kako upirajo poglede mrtve
brezčutno v svet! Glej, blaznih truma,
ki jih je alkohol oropal uma!
Sami so bili pač premnogi vzrok,
da mrač objel jim je duha,
a mnog zmed njih nesrečen je otrok,
ki dedič je očetovega zla.

Končan sprevod! — V ozadju nova slika . . .
Krvavo Golgato obseva svit. —
Na križu je Gospod pribit,
po trdem hlodu teče kri Rešnika.
In „Žejen sem!“ proseča ta beseda
odpre s krvjo zalita ustna bleda.
„Zakaj trpiš, Gospod, in brez utehe?
Za suha ustna kapljice ti ni . . .“
„Glej, za pijančevanja studne grehe
izžema žeja zadnje mi moči.
Kako se smilijo mi ljudstva bedna,
ki zgodnji grob jim koplje podla strast!
Zato pa stokrat blagor njim, ki v božjo čast
ovirajo nesrečno to propast . . .
Borivcev bo plačilo vredno!“

Zato na boj, na boj! — Zdaj ga poznamo!
Razkrinkanemu kralju smrt, pogin!
Ne nehajmo popreje, da zadamo
mu smrtno rano za njegov zločin.
Na boj, na boj! Iz rok mu potegnimo
nesrečno žezlo, strimo vso oblast!
Bog hoče! V močno vojsko se združimo!
Bog hoče! Križ na prsi si pripnimo!
Bog hoče, da za brate se borimo
v blaginjo domovine, v božjo čast! — —

I. Sovražnik.

Turek v deželi.

Hudi so bili časi za Slovence, ko je Turek plenil po naši deželi. Dvesto let je že minulo od tega, pa spomin na te krvoloke še ni izginil izmed nas. Bilo je res hudo! Noben dan niso bili varni naši predniki pred napadom. Kadar se jim je ravno zljubilo, prihruli so Turki v deželo, plenili, požigali, morili in povsod za seboj puščali grozopolne sledove svoje divjosti. Može so klali, ženske oskrunjali, mladeniče vodili s seboj v sužnost . . .

Naši predniki so se branili in vojskovali proti sovražniku, kakor so vedeli in znali. Ko se je bližala nevarnost, so zažigali kresove, da so opozarjali sosede, naj se pripravijo; bili so plat-zvoná, da so ljudi skupaj klicali; stavili so si tabore in vanje zaklepali, kar jim je bilo drago: žene, otroke, živino in blagó; možaki pa so šli sovragu nasproti s cepci, koli, sekirami, — z vsem, kar jim je moglo služiti v bran . . .

Ti hudi časi so minuli, ta nevarnost je za nas odpravljena; Turek leži kot bolnik na postelji doli ob Bosporu. Ta sovražnik je ugnan, premagan.

Ali pa nimamo nobenega sovražnika več v deželi? Ali nihče ne moti našega miru, ne kali našega veselja? Ali se lahko vdajamo brezskrbnosti in veselosti? Ali je na varnem naš dom, zastražena naša domovina? Ali ona kot skrbna mati mirno in varno druží svoje otroke okolu sebe, jih doji in redi na svojem naročju — zdrave, vesele, zadovoljne in srečne? . . .

Ne, imamo ga sovražnika v svoji sredi! Sovražnika, ki moti naš mir, v nevarnost spravlja naše imetje, pleni in pustoši našo domovino, mori naše može, v obup spravlja žene, oskrunja dekleta, sirote napravlja otroke, v sužnost tira naše mladeniče, peha tisoče v uboštvo; v nesrečo, v prezgodnji grob . . .

Kdo je krvoločni sovražnik, ki toliko zla napravlja našemu rodu? Povejte, imenujte nam ga, da ga poznamo! Zažgati hočemo kresove, zvoniti plat-zvoná, sklicati vse na noge; oborožiti se hočemo z vsem, kar nam more služiti; iti mu hočemo nasproti ter ga zapoditi nazaj, premagati, užugati, posekati kot Turka!

Premagati hočete sovražnika? Poslušajte tedaj, da vam ga naznanim: **Alkohol** mu je i m é! . . .

Alkohol, da, to je sovražnik, — sovražnik, morda hujši od Turka! „**A l k o h o l** j i h p o-

konča več kakor vojska, kuga in lakota“, — to so besede velikega angleškega državnika Gladstona, moža, ki je imel nekaj vpogleda v svet, znanja in izkušnje, ki je moral vedeti in prepričan biti o tem, kar je izrekel.

Da, alkohol, to je sovražnik — turek našega časa in našega ljudstva. Razložek med obema je le tale: Turek je prihrul naenkrat, — alkohol se je vtihotapil počasi; Turek je napadel očitno, — alkohol dela tiho, zavrtno; Turka so se bali, branili, ga zapodili — alkohol sprejemajo, pozdravljajo, s himnami, slavospevi proslavljajo...

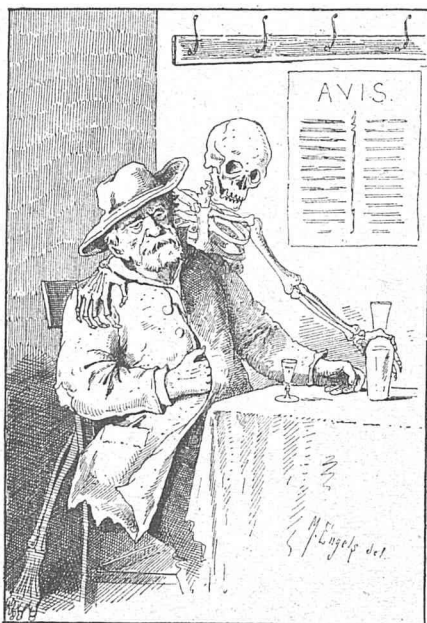
Prikrit, priliznjen, hinavski sovražnik je desetkrat, stokrat nevarnejši od odkritega! Le zato mu je bilo mogoče toliko hudega napraviti; le zato mu je mogoče tako neovirano in nemoteno gospodariti, mesariti in daviti; le tako je mogoče, da velika večina ne more spregledati njegove hudobije, mu odpušča vse zločine in si na noben način noče dati dopovedati, da bi ta ljubi alkohol, njihov tako dober prijatelj, mogel res tako hudoben biti!

Da se človek ve varovati sovražnika, treba mu ga je poznati. Poglejmo torej v obraz našemu sovražniku, prikritemu hinavcu, da ga poznamo!

Kaj je alkohol?

Alkohol — arabška beseda — je neka tekočina, ki nastane, ako zavro tvarine, ki imajo v sebi sladkor, n. pr. sadje, krompir, žito itd.

Alkohol je sam na sebi brez barve, kakor voda, ima oster duh in režoč okus in če se zažge, gori s plavkastim plamenom. Čisti alkohol je močan strup; toda kakor drugi strupi, utegne kdaj služiti tudi kot zdravilo.

Alkohol se pa dobi redkokdaj čist; nahaja se pa v vseh opojnih (upijanljivih) pijačah, ki so ravno zaradi tega upijanljive, ker imajo alkohol v sebi. Glavne opojne pijače so: žganje, vino in pivo. Te in tem podobne pijače (konjak, rum, likerji, pa tudi sadjevec) imenujemo alkoholne

pijače. V pivu je alkohola 2—5 odstotkov, v navadnem vinu 5—15, v žganju 20—45, v konjaku 45—60, v rumu 50—70. Namesto „alkoholne pijače“ rečemo navadno nakratko „alkohol“.

Alkoholne pijače same na sebi še niso slabe, kakor tudi alkohol sam ne (toda nevaren zmirom!). Slabo in napačno pa je, da jih ljudje napačno rabijo ali „zlorabijo“; slaba je nezmernost v uživanju alkohola. Ko bi jih ljudje vedno po pameti rabili, bi jih mi ne preganjali in ne zabranjali, kakor ne zabranjamo in ne preganjamo kruha.

Kaj pa je alkoholizem?

Če alkohol sam po sebi ni grešen, torej prav za prav vojska ne velja toliko njemu, marveč bolj alkoholizmu.

Kaj pa je torej alkoholizem? — Alkoholizem je zloraba alkoholnih pijač, nezmernost v pitju; alkoholizem je pitje, kakor je zdaj v navadi, preobilne pivske navade in razvade, pijančevanje z vsemi svojimi slabimi in prežalostnimi nasledki.

Kako pa se zdaj pije? Ali pijejo ljudje po pameti in potrebi? Ali ne pozabljajo in zapravljajo ljudje pri pijači svojega dostojanstva? Ali se ne ponižujejo ravno pri pijači in vsled pijače do živali in pod žival, kakor pravi sv. pismo:

„Človek, ko je bil v časti, ni razumel, prisposobil se je neumnim živalim in postal njim enak!“

Kaj pomeni ta brezštevilna množica gostiln in žganjarn? Ali je to za potrebo? Časih so bile gostilne za to, da se je popoten človek imel kam djati, kje prenočiti in pokrepati. Ali niso te gostilne, katerih je časih cela vrsta na enem kupu, samo za razvado, za zapeljevanje ljudstva? Gostilne so skoro pozabile in zgrešile svoj pravi namen. Zdaj človeka, ki pride v gostilno opoldne lakoto utolažit, po strani gledajo; piti mora, veliko piti, potem je priljubljen gost! Da le pijejo in če se do smrti opijejo, pa so dobro-došli! Da bi bolj pili, se jim nastavljajo še mreže. Ali nam ne udarja na uho ob nedeljah popoldne od vseh strani muzika iz gostiln? Plešejo in popivajo nezmerno. Ali ne srečujemo zlasti ob nedeljah popoldne, če le na plano stopimo, na vseh straneh žalostne prikazni alkoholizma, gujajoče, opotekajoče, vpijoče, rohneče, preklinjajoče, pridušajoče se moške postave, da se človeku gnusi ali pa bi se razjokal nad njimi! Gugajoče se, pravim, če jih ni sila alkohola vrgla popolnoma ob tla, da leže tam grši od živali kakor hlod, kakor kamen, kakor mrhovina! Ali ne vidimo istotako ob nedeljah popoldne in zvečer na stotine in tisoče žena, kako s skrbnim očesom in bridkim srcem gledajo na uro in gledajo obenem skozi okno in nestrpno čakajo, kdaj bo že „on“ prišel domu? Čakajo in vendar trepečejo, žele si ga domu in boje!

Ali ne slišimo iz nekaterih hiš kletve, rohnenja, razbivanja; žena mora bežati na plano, četudi po zimi, četudi napol oblečena, otroci jokajo, vpijejo. Kaj bo iz otrok, ki gledajo od zgodnje mladosti take zglede? . . . In to se ponavlja nedeljo za nedeljo, leto za letom — pravi pekel

na svetu! Uboga reva, ki je obsojena v tak pekel; milovanja vredni otroci, ki se v tem peklu rode in rastejo! . . .

Ali ne vlada tudi tam, kjer ni ravno pijancev, velikokrat brezpotrebno in brezumno zalivanje s pijačo in pregrešna potratnost?

Čemu ta s i l a pri pijači, da se čovek zameri in hudo zameri, če ne pije? Zakaj bi se moralo in le moralo piti, če človek ni potreben ali ne mara? Kako da se mora vsaka mogoča prilika ravno s pijačo obhajati? Človek bi marsikdaj rad kaj drugega imel, pa ne dobi; piti pa mora! Pije se pri vsaki priliki in nepriliki. Pije se pri krstu, pije pri smrti, pije pri poroki, pije seveda tudi pri razporoki, pri birmi pa še posebno (takrat mora otrok prvič pijan biti, da z vinskim duhom brž prežene svetega Duha!). Pijejo, kadar skupaj pridejo, pijejo, kedar se razidejo; pijejo skupaj zato, ker so prijatelji, in pijejo zopet, kadar se skregajo; pijejo, kadar so veseli, da si dajo duška; pijejo kadar so žalostni, da se potolažijo; pijejo, kadar je vroče, da se ohlade, pijejo, kadar jih zebe, da se ogrejejo; pijejo, kadar so trudni, da se okrepčajo, pijejo, kadar so spočiti — od dolgega časa; pijejo, kadar začno delati, pijejo kadar končajo, pijejo tudi v sredi, če morejo koga „ožnorati“; pijejo kadar kupčijo sklenejo in pijejo, če je ne sklenejo; pijejo, kadar so lačni, da lakoto potolažijo, in pijejo, kadar so siti, da jed zalijejo in „ložje prebavljajo“, in tako — pijejo ven in ven.

Ljudje si veselja brez pijače več misliti ne morejo. Če kdo hoče komu kako veselje napraviti, — da za pijačo; če se hoče postaviti in izkazati, — da za pijačo; če ljudje gredo stavit, — stavijo za pijačo. Če se komu kaj podari, se to imenuje „pitnina“ (Trinkgeld); on mora to

zapiti, ne spraviti! Kdor da rad za pijačo, ta je možak! „Boš dal kaj za pijačo?“ to je stalno vprašanje. „To je bilo pijače! Ali smo ga pili!“ v teh besedah, ki se tolikokrat slišijo, je izražen vrhunec sreče in veselja. — In gorje tistemu, ki neče piti! To je človek, ki mu enega koleščka manjka. Kaj si vse prizadenejo, da takega omajejo in pripravijo, da pije! In kakšno veselje, kakšno zmagoslavje, če so ga premagali! „Boš pil al ne?! Moraš piti! Daj ga, cukni ga, rukni ga, zvrni ga, saj nima kosti!“ In da bi se ljudje, ko imajo pijače že več kot dosti, bolj navdušili za pitje in bolj prignali, imajo še vse mogoče navade, napitnice, napivanje, krogopetje, „salamandre“ in nevem kaj še vse, s čimer se pozivajo, da ga morajo „ex“, do dna izprazniti; in pesmi, časih tudi zelo pobožne, v katerih se opeva pijača kot sladkost vseh sladkosti. In da je mera dobrega polna, se pijanci drznejo pri pijači sklicevati na samega Sinu božjega, ki je na ženitnini dal vina, namesto da bi zardeli pri spominu na njegovo sveto osebo, vzor zdržnosti in polno trpljenja. — Potem naj pa pri teh razmerah ne bo pijancev! Pijanci si nesreče niso sami toliko krivi; oni so žrtev te sile in teh razvad. Zato se mora ta sila prelomiti in tem razvadam dno izbiti, prej ne bo in ne more biti nikdar bolje.

Evo, čitatelji dragi, to je alkoholizem! Zdaj veste, kaj pomeni ta tuja beseda. To vam je malo medle, površne slike alkoholizma! Mesto

dolge besede alkoholizem, pa pravimo tudi krajše „alkohol“; zakaj alkoholizma ni brez alkohola. Če se ubranimo alkohola, ne bo več alkoholizma.

In čemu vse to? Kaj prinaša vse to dobrega? Kaj imajo ljudje od tega alkohola, brez katerega menijo, da živeti ne morejo, za katerega se toliko navdušujejo, poganjajo in ga toliko proslavljajo? To hočemo v kratkem videti.

Prej pa še moramo odgovoriti na važno vprašanje:

Ali je alkohol potreben in koristen?

Da alkohol, zaužit v preobilni meri, škoduje, to vsi priznavajo. Da sempatje kaka merica pijače, zlasti naravnega vina, ne škoduje, to tudi radi potrdimo. Če pa redno, zmerno pitje človeku kaj škoduje ali ne, o tem se še pričkajo; nekateri pravijo odločno, da, drugi da ne. Mi se o tem ne bomo pričkali. Vprašamo: Ali mora alkohol še le škodovati, da bi ga ne pili? Od vsake stvari, ki jo rabimo in denar zanjo izdajamo, moramo zahtevati, da nam ne le nič ne škoduje, ampak da nam tudi kaj koristi. Ne vpraša se torej toliko: ali alkohol kaj škoduje, marveč: ali kaj koristi in če je potreben?

Recimo tedaj, da zmerno pitje ne škoduje; gotovo pa je tudi, da alkoholne pijače človeku vsaj potrebne niso. Brez njih se lahko živi in dobro živi. Če pa kaka stvar

človeku ni potrebna, no potem je sploh — ni treba. Ne, čim več ima človek uživanja, ampak čim manj ima potreb, tem srečnejši je. Dobro zi zapomnite ta imenitni stavek! Današnji svet ne ve, kaj je zadovoljnost in kaj je sreča, zato je tako malo sreče in zadovoljnosti. Ko bi bila v uživanju vsa sreča, bi bili bogatini, ki si lahko vsega privoščijo, najsrečnejši. V resnici pa je v nizkih bajtah — razen če pijanci v njih prebivajo — veliko več sreče kot v pozlačenih palačah, kjer živé v vsem razkošju in potratnosti. Torej: čim manj človek potrebuje za svojo srečo, tem prej, tem lažje je srečen.

Zakaj pa alkohol človeku ni potreben?

Zato ker ga ne hrani in ne redi, ne krepča in ne greje, in tudi žeje kaj prida ne gasi. To hočemo prav nakratko obrazložiti.

Alkohol človeka ne hrani in ne redi.

Človek, kakor vsaka živa stvar, se vedno prenavlja in presnavlja. Da človek raste in da se doraslemu moči ohranijo, mora telo vedno nekaj vase jemati. To je hrana. Ni pa vse, kar gre skozi usta in v želodec, hrana. Učeni ljudje so že davno spoznali in preračunali, kakšne morajo biti tiste snovi, ki so potrebne človeškemu telesu, da mu življenje in moč ohranjujejo. V vseh jedeh in pijačah, ki jih v ta namen uživamo, mora biti šest glavnih snovi, namreč: voda, beljakovina, neke rudnine ali soli, mast, sladkor in škrob (štérka). Te so zopet sestavljene iz

takoimenovanih prvotnih snovi, ki so : kisik, vodik, dušik, ogljik, apno, železo, fosfor, žveplo.

Dokazano je pa, da alkoholne pijače nimajo v sebi nič ali skoro nič takih snovi, ki so potrebne našemu telesu, da mu zgubljeno nadomesté, ter ga ohranjajo pri življenju in moči. Žganje obstoji samo iz vode in alkohola, ki je strup. Zastonj iščemo v njem snovi, ki bi človeka redila. Razen vode torej v njem ni nič, kar bi bilo telesu res koristno; voda je pa gotovo boljša čista iz studenca, kakor pa s strupom namešana. — Vino ima v sebi tudi mnogo vode: 86 do 93 odstotkov; dalje 6 do 14 odstotkov alkohola. Razven tega ima tudi nekaj rudnin in ogljikovih hidratov, toda tako malo, da je komaj imena vredno. — Pivo ima izmed opojnih pijač še največ redilnih snovi v sebi; a tudi to tako malo, da niso v nobeni primeri z njegovo ceno. Kdor bi se hotel s pivom hraniti, bi ga ta hrana prišla neizmerno drago stati. Ena žemljica za tri vinarje ima več redilne snovi v sebi nego celi „štefani“ piva.*)

Kako hranilne in redilne pa so v primeri s tem druge stvari, ki jih je Stvarnik namenil za ohranjenje našega telesa: kruh, krompir, fižol, sadje, mleko! In kako poceni so v primeri z alkoholom! — Priloženi pregled vam jasno kaže, koliko prave hrane, to je hrane, od katere telo res kaj ima, dobite razmeroma za eno krono.

*) Natančnejše glej: Avsec — Proti alkoholu brez dvoma!

Nezmernega p'jančevanja je veliko vzrok to, ker si ljudje domišljujejo, da jim alkohol res kaj koristi, da jih krepčá in daje moč. Kako ga hvalijo, kako proslavljajo, kakšne čudeže da dela! Vse to pa je le velika in debela zmota aíl pa grda laž tistih, ki imajo od alkohola dobiček, da bi jih več nanj privabili. Resnica pa je: alkohol za zdravje in življenje ni potreben; brez njega si ravno tako zdrav in krepak. Ljudje naj bi skrbeli za tečno hrano, pa ne bodo ničesar pogrešali. Ko bi to, kar izmečejo za nepotrebni alkohol, obrnili za boljšo hrano, obleko, stanovanje, pa bi imenitno živeli!

Rekli boste pa: Pa so vendar ljudje, ki popijejo veliko piva ali vina, večkrat prav debeli. Res je to, še preveč; taki ljudje so večkrat tako okrogli in zaliti, da komaj dihajo; ali ta debelost ni znamenje zdravja in moči, ampak znamenje bolehavosti in onemoglosti. To je znamenje, da telesni organi ne delajo dobro, ne predelajo vseh snovi in se začne na njih nabirati tolšča. (Seveda ne smemo vsakega debelega človeka obsoditi, da preveč pije; so ljudje, ki ne uživajo veliko, pa jim vsaka reč tako dobro „tekne“). Gotovo pa je, da debelost od pijače ni zdrava; zato bi taki preobilni ljudje tudi radi „dol vzeli“. Najboljši pomoček za to je — voda, pa ne samo od zunaj, marveč tudi — od znotraj.

To je torej pribito: alkohol ne hrani in ne redi.

Alkohol tudi ne krepča, ne dela človeka močnejšega.

Alkohol — kdo tega ni čutil, če je že kdaj pil? — dela človeka zaspanega; — zna-

menje, da človekove zmožnosti vsled njega otrpnejo. Največji napori dušni in telesni se izvrše brez alkohola. Slavni Nansen, ki je z nepopisnimi težavami prodril na severni tečaj zemlje, ki je v večni noči in večnem ledu, si je izbral za tovariše samo može, ki niso alkohola pokusili. Brez

alkohola je človek krepkejši, bolj gibčen, bolj vedrega duha, več prenese, ložje dela, in ložje prenaša vremenske neprilike. Angleški generali vojakom v Afriki prepovedujejo vsako alkoholno pijačo, da morejo prestajati silno vročino. Koliko več zmore zdržen človek nasproti pijočemu, so na preočividni način pred celim svetom pokazali Japonci v vojski z Rusi. Japonci, zdržni ljudje, so zmagovali; Rusi so bili na našo veliko žalost tepeni, ker preveč ljubijo „vodko“.

Alkohol ne pomaga prebavljati. Za delavne, kmečke ljudi to sicer nima veliko pomena, kajti oni se že pri trdem delu dosti pregibljejo, pretresejo in prerahljajo, da jim ni treba iskati še kakšnih posebnih pomočkov za boljše prebavljanje. Toda pri mestnih ljudeh se to neštetokrat sliši: alkohol (vino) pomaga prebavljati. Torej dejmo ga! . . . To je res, da se jed mora prebaviti, sicer ne koristi nič; preiti mora v kri in meso. Toda moti se, kdor misli, da alkohol pospešuje prebavo. Če se košček sladkorja v ustih drži, se raztopi. Deni sladkor v čist alkohol, lahko le' a in leta notri ostane in se ne raztopi. Najboljši dokaz za to imamo v muzejih, kjer devajo kače, ribe itd. v alkohol, da jih nerazkrojene ohranijo.*) Če alkohol tako strjuje, pač ne more pospeševati prebave, ampak jo le zadržuje. Tiste lastnosti, ki jih ima zunaj, tiste ima tudi v želodcu. O žganju je itak znano, da je dobro „za zapreti“; no

*) Glej; Avsec — Proti alkoholu brez dvoma!

druge pijače imajo isto lastnost, samo v manjši meri, ker imajo v sebi manj alkohola.

Alkoholi ne daje telesu toplote. No, to pa vendar ne bo res, saj vsak, kdor ga je že kdaj pokusil, vé kako ena merica ta grenkega pogreje! In vendar je tudi to zmota! Alkohol sicer v telesu na neki način zgori, in pri tem se čuti nekaj toplote; koj nato pa se telo še bolj shladi. Žene namreč kri na vrh kože, kar se pozna na rdečih licih pivcev, razširi konce vseh žilic in iz telesa puhti gorkota, kakor iz zakurjene peči. Tisti, ki pri nas pozimi zmrznejo, so pijanci. Brodniki, mornarji in ribiči po mrzlih ledenih krajih pa ne pijejo nikakega alkohola.

Alkohol niti dobro žeje ne gasi. Deni kos kruha v vodo, zmečil se bo popolnoma; deni ga v špirit, strdil se bo kot kamen. Alkohol ima namreč to lastnost, da vodo nase vleče in po-uživa; tudi kruhu jo odtegne. Ravnotako deluje tudi v telesu; odteguje mu vodo in treba je vedno nanovo zamakati. — To tudi skušnja potrjuje. Žganje že celo žeje ne gasi; vino za nekaj časa žejo utolaži, ker je v njem dosti vode; trajno pa ne more; da res žejo dobro potolaži, mu je treba doliti vode. Najboljši pomoček zoper žejo — to je že znano, odkar svet stoji — je: voda.

Alkohol tudi slabo tolaži in skrbi pre-ganja. Kakšna je to tolažba, če človek sam sebe omami in slepi, kakor bi bil svet ves v rožicah! Ali nesreča zaradi tega izgine? Ali ne udari

morda potem nanj toliko hujši? Recimo, če je hudo zadolžen, če nima zaslužka, mu bo li pi-jača dolgove vzela, zaslužek dala? Zaslužek bo šel še bolj povodi, dolgovi se bodo namnožili. Namesto tolažbo podati in skrbí pregnati, nepri-merno več skrbí na pravi in bridkosti pri ne se.

Pa č pa je alkohol prijeten okusu, se človeku prileže in ga malo po-žgačka. To je resnica, katere ne tajimo. To je pa tudi edina dobra stran njegova. Če bi bilo to veselje brez nevarnosti, če bi ga vsi brez vse škode uživali, kdo bi ga ljudem ne privoščil? Gotovo si sme človek časih kako nedolžno ve-selje privoščiti. Žalibog, da to veselje ni vselej nedolžno. — Vendar to je neka korist alkohola; to je pa tudi vsa korist. Potreben pa zaradi tega alkohol še nikakor ni. Brez tega užitka je človek lahko popolnoma srečen in vesel.

Kakó turek-alkohol gospodari.

Mogočno in oblastno! Njegovo kraljestvo je razsežno bolj kakor kateregakoli vladarja na zemlji. Vse takoimenovane kulturne države na svetu so v oblasti, trpé in ječe pod silo alko-holizma, Naj navedemo poglobitne imenoma: Na prvem mestu sta Belgija in Francija; Nizozemsko, Nemčija, Švica in naša Avstrija. Na Ruskem se pije silno veliko žganja. V deželah angleškega jezika, v Angliji in severni Ameriki se tudi, ozi-roma se je tudi silno veliko pílo. Ravno v teh

deželah pa se je začel in se najhujše bije boj zoper pijančevanje, in se je s tem — vsaj v Ameriki — že zelo omejilo. Najlepše sadove je obrodil boj zoper alkoholizem v severnih deželah: Švediji in Norvegiji; najbolj pa na Finskem. Ondi je bilo pred nekaj desetletji najhujše pijančevanje in je zdaj največja treznost. Precej manj se povprečno pije v južnih deželah, Italiji in Španiji, čeprav imajo mnogo dobrega vina, pa žganja in piva toliko ne poznajo. — Pa tudi divjake po Ameriki, Afriki, Avstraliji uničuje ta krvolok, ki so ga brezvestni evropski barantači zanesli mednje. Že naš rojak misijonar Baraga je bridko tožil nad tem.

Nekaj številčk bo še bolje pokazalo gorostasno moč in oblast alkohola.

Preračunano je, da izpije v **Evropi** vsak človek na leto poprek: vina 35 litrov (največ na Španskem: 115 litrov, najmanj v Švediji $\frac{9}{10}$ litra, v Avstriji 22 litrov); piva 43 litrov (največ v Belgiji: 183 l., najmanj v Italiji: $\frac{6}{10}$ l., v Avstriji 32 l.); žganja: $6\frac{1}{2}$ litra (največ na Danskem: 14 l., najmanj na Španskem: 1 l., v Avstriji 9 l.). — Toliko ga pride na vsakega človeka. Pomisliti pa moramo, koliko je ljudi, ki ga ne pijejo nič: otrok, žensk...; koliko ga torej drugi več izpijejo. V **Avstriji** torej smo za vino in pivo bolj na sredi, za žganje pa precej nad srednjo evropsko mero.

Da bo bolj jasno, pogledjmo si to reč še od druge strani! V **Nemčiji** izdado vsako leto

za opojne pijače silno svoto (če znate brati to številko): 3.000,000.000 mark., to je: tritisoč milijonov ali tri milijarde (milijarda = 1000 milijonov) mark. — V Avstriji pa ne dosti manj, namreč 2.200,000.000 kron, to je: dvatisoč, dvesto milijonov kron. To je več kakor znaša ves davèk, kakor stanejo vsi uradniki, vse pokojnine, vsa vojska na suhem in na morju.

Toda bolj kakor tuje dežele nas mora zanimati naša domača, slovenska.

Koliko se ravno po vsem **Slovenskem** izpije in s pijačo zapravi, ni mogoče vedeti, ker smo Slovenci razdeljeni na več pokrajin. Pije se povsod dosti in preveč, po zgornjih krajih (Gorenjskem, Koroškem, deloma Štajerskem) več žganja, po doljnih več vina; veliko razločka torej ni med deželo in deželo. Kar velja o Kranjskem, velja večinoma o Slovenskem sploh.

Na **Kranjskem** pa vemo dokaj natanko, koliko se pije. Ta reč se namreč da preračunati, ker se od vseh treh pijač pobira deželna oziroma državna doklada ali dac. Z a d a c a n e g a je bilo torej l. 1905: ž g a n j a 5,5 00 000 litrov, p i v a 13,111.000 litrov, v i n a pa 15,200.000 litrov.¹⁾

Toliko, pravimo, samo zadacanega, kar se ga po gostilnah in žganjarnah izpije. Koliko se pa izpije n e z a d a c a n e g a, to je po zasebnih hišah! Piva sicer ne veliko več, žganja pa mnogo

¹⁾ Glej: „Piščalka“, 1906, str. 284!

več; vina pa morda polovico več, torej recimo: obojega skupaj približno 30,000.000 (milijonov) litrov.

Dokler je pobirala naklado od žganja dežela sama (zdaj jo država), je dobila samo od žganja d a c a n a d 1 m i l i j o n k r o n, katere so večinoma žganjarji skupaj spravili. Vsi troški za ljudske šole so se poravnali samo s tem žganjskim dacom. Prav sramota za kranjsko deželo! Pa tudi smelo trdimo, da vse šole ne odvagajo škode, ki jo napravlja deželi ta obilica izpitega žganja.

Iz pobranega daca pa se tudi vidi, kako pijančevanje od leta do leta n a r a š č a. Od l. 1890 do 1900, torej v 10 letih je poskočilo žganje za 1 milijon litrov. — Strašno pa narašča pitje piva. Od l. 1900 do 1905 torej v 6 letih je poskočilo od 7 milijonov na 13 milijonov litrov; torej v 5 letih za 6 milijonov litrov. Pivo je tako poskočilo, odkar so ga začeli prodajali v steklenicah. Prej ga na kmetih skoro ni bilo dobiti, razven o posebnih prilikah. Zdaj ga dobiš v zaprtih steklenicah vsak dan v zadnji gorski vasi.

N a v s a k e g a č l o v e k a v deželi pride na leto z a d a c a n e g a ž g a n j a 1 l l i t r o v ¹⁾ (največ v radoliškem okraju: 23 litrov, dalje v ljubljanskem (približno) 18, v kranjskem 17, litijskem

¹⁾ Glej: I. K. „Početek protialkoholnega gibanja na Slovenskem!“

10, kamniškem 10, logaškem 7, kočevskem 5. postojnskem 4, krškem 4, novomeškem 3, črnomaljskem 2). Dobro pa moramo pomniti, da ga v resnici pride veliko več, ker nezadacano; ki se ne da preračuniti, tukaj ni všteto. — Piva pride na vsakega 26 litrov. Vina pa, če vzamemo samo v gostilnah izpitega, 30 litrov; ker pa moramo vpoštevati tudi drugega, ki ga je vsaj še toliko, torej na vsakega 60 litrov.

In koliko deželo stane vsa ta dobrota?

Računimo žganje po 1.60 K, pivo po 40 h, vino po 60 h. Tedaj izdamo za žganje (po malem računjeno) najmanj 10,000.000 K; za pivo 5,200.000 kron; za vino vsaj 18,000.000. Skupaj **33,200.000** reci: **triintri-deset milijonov** kron.¹⁾ Za naše male in revne razmere velikanska svota!

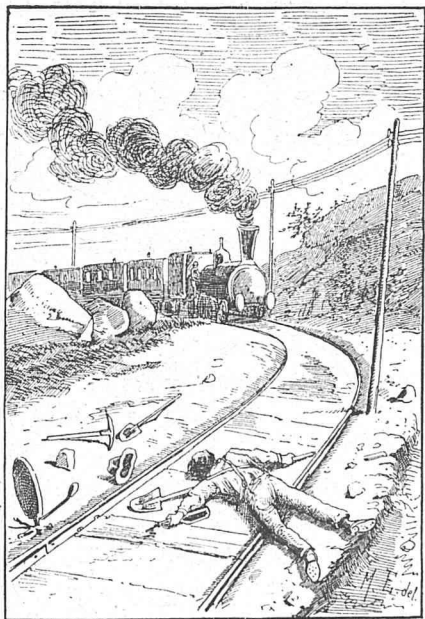
Ves zemljiški davek na Kranjskem znaša okoli 1 milijona kron; vsi davki z vsemi dokladami skupaj pa 6 milijonov kron. Za samo pijačo pa, od katere imamo — kakor smo v prejšnjem poglavju videli, tako malo koristi — pa izmčemo čez 30 milijonov kron! Kako težko breme so nam davki, kako tarnanje za krajcarje, če se gre za naročbo dobrega časnika ali za kako drugo dobro stvar, — trinogu alkoholu se mirno polože na oltar milijoni . . .

Tako na Kranjskem. Enake razmere so drugod po Slovenskem, in iz tega se lahko napravi

¹⁾ „Piščalka“ računi samo zadacano, mi (približno) tudi nezadacano,

približen račun za celo našo ubogo slovensko domovino. Velikanski davek za naše revne razmere!

Po pravici tožimo Slovenci, da smo ne le mal ampak tudi reven narod. Mi nimamo ne velikih razsežnih posestev, ne graščin in palač, ne tovarn in drugih velikih podjetij; s to ubogo

zemljo se večinoma ukvarjamo in ubijamo, in še ta — takò menijo mnogi — jih ne more preživiti. Trumoma obračajo domovini hrbet in hodijo na vse plati sveta s trebuhom za kruhom. Kaj menite, ali bi res ne mogla naša domovina nekoliko več sinov preživiti doma, ko bi njeni si-

novi nekoliko milijončkov prihranili pri pijači, katera jim za zdravje in življenje, za moč in krepost, za srečo in zadovoljnost ni potrebna. pa jih obrnili v to, kar jim je res potrebno za življenje? Pomisliti namreč moramo, da od teh milijonov sicer precej doma ostane, veliko gre pa tudi vun iz dežele tujcem v roke: za pivo večina, za žganje, za špirit mnogo, za špirit menda skoro vse, tudi za vino veliko preveč. Tujci ta naš denar rabijo v to, da nas še bolj pritiskajo in izpodrivajo. Najprej jim mečemo denar, potem prepuščamo še rodno zemljo . . . Žalostna nam majka! Kam bo to prišlo?! . . .

Mi Slovenci se moramo že iz ozira naše narodnosti, katero že tako težko branimo, z vso silo ustaviti sovražniku alkoholu in ovirati pijančevanje, — sicer bo po nas!

Kako se je alkoholizem zaril in zalezal v vse naše življenje, priča tudi velikansko, neprimerno število gostiln in žganjarij. V malem mestu, ki ima 2000 prebivavcev in kakih 200 hiš, je 33 gostiln. To je preneumno: Vsaka šesta hiša gostilna! Kako morejo krčmarji izhajati, ali pa kako morajo ljudje piti! — Žganje se toči in prodaja na Kranjskem na 3487 krajih. Na koliko krajih pa kontrabant! In naše slavne gosposke, ki se pogostokrat v kakšen prazen nič strašno rade vtikajo, tega dostikrat nič ne vidijo!

Zdaj malo vidite, kako alkohol gospodari, — huje kakor Turek nekdanj. Razsežno in mogočno to gospodarstvo; milijoni in milijoni so

zvesti in vdani podložniki tega kraljestva; milijarde in milijarde denarjev se voljno in veselo pokladajo temu mogotcu pred noge, mečejo v njegovo žrelo.

* * *

Videli smo, da ljudje za pitje neizmerno žrtvujejo. No, vse to naj bi že bilo, če tudi od vsega tega pitja nimajo skoro nikakega dobička, vse bi se še potrpelo, ko bi bilo vse to samo nedolžno veselje, ko bi od vsega pitja in vseh troškov ne imeli tudi — ogromne, nepregledne in nepopisne škode.

Človek ima trojno dragoceno blago, brez katerega ne more živeti, ne more srečen biti: Prvo je časno blago in premoženje, brez katerega popolnoma ne more biti na svetu: drugo še važnejše in potrebnejše je zdravje in življenje; tretje najvažnejše in najpotrebnejše je duša človekova in nje večna sreča, o čemer pravi naš Gospod: Le eno je potrebno. Kaj pomaga človeku, če cel svet pridobi . . . !

V tem trojem obstoji človekova časna in večna sreča. In srečen želi biti vsak človek; vse teži, vse hrepeni po sreči. Karkoli človek počne, počne zato, da bi bil srečen. In če pije, pije tudi zato, da bi bil srečen.

Poglejmo tedaj, kako alkohol osrečuje človeštvo na trojnem najimennitnejšem njegovem imetju!

Kako turek-alkohol mesari:

a) Na premoženju in blagostanju.

V nekem mestu je stal nekega lepega dne neki mož z metrom v roki na vratih neke gostilne ter jih meril. Meril je in meril, pa zmajeval z glavo in se prijemal zanjo; mera se mu nikakor ni hotela ujemati. Ko so ga ljudje vprašali: I, mož, kaj pa delate? je odgovoril: Kaj delam? Ta vrata ogledujem, kako so zacoprane! Še dva metra niso visoke, — in vendar, imel sem hišo, pa je šla skoz, imel dvor, hlev, skedenj, konje, krave, vozove, polja, gozdove, — pa je šlo vse skoz; vse, vse, kar sem imel: premoženje, blagostanje, sreča, mir, čast in vest, vse je šlo skoz; če pa hočem zdaj sam skoznja noter iti, — me vržejo ven, ker nimam nobenega vinarja več . . .

Tako ali podobno kakor temu možu, se je tudi že marsikomu drugemu zgodilo.

Hoteč popisovati nesrečo, ki jo napravlja alkoholizem, skoro ne vemo, kje bi pričeli, kje bi prijeli; ker na vseh plateh nam zija nasproti neizrečena škoda, ki jo napravlja ta ljuti sovražnik človeštvu in tudi našemu ljudstvu. — Že iz prejšnjega poglavja se deloma razvidi škoda na premoženju in blagostanju. Tritavžent milijonov v eni državi, ali 30 milijonov v taki deželi, kakor Kranjska, to se nekaj pozna! Ni pa še tukaj vračunjeno, koliko se s tem pitjem in tudi s takomenovanim zmernim pitjem časa zapravi in

dela zamudi (plav pondeljek itd.), koliko moči oslabi in pokonča, koliko vzame bolezen in drugi nasledki pijančevanja. Sploh se vsa škoda v številkah ne da izraziti; vendar si je dobro nekatere številke malo predočiti.

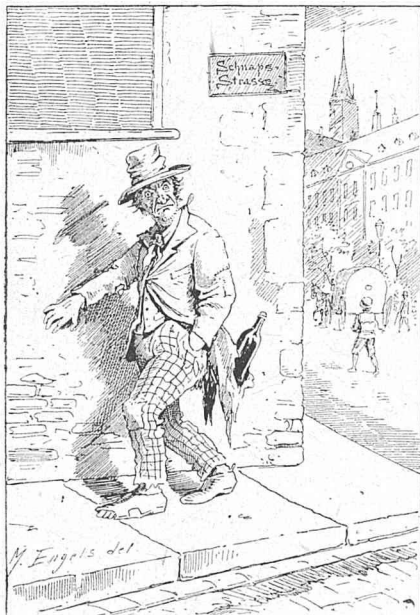
Recimo, da bi kdo zapravil za pijačo vsak teden le eno krono. To je na leto 52 kron. Če pa dela tako od 20—60 leta, znese to 2080 K, in če se računijo tega denarja obresti in obresti od obresti, pride 4—5000 K. — Če pa zapije vsak dan 40 vinarjev (20 krajc.), pride na leto 146 K, v 40 letih 5840 K, z obrestmi vred pa vsaj 13 000 K. — Nekemu možu, ki je bil blizu 60 let star in ni bil nikak pijanec, pač pa je od mladosti rad v gostilne zahajal, bilo je zračunjeno, da je zapravil (z obrestmi vred) čedno svotico 40.000 K.

Zdaj imajo delavci, posli, hlapci (kjer jih še kaj je) vse drugačne plače kakor prej. Ali so pa zaradi tega bolj premožni kot prej? Čim večje plačilo — tem več pijače. Na Angleškem so zračunali, da tretjina vseh delavskih plač gre za pijačo. Neki socialni politik v Belgiji pravi: Ko bi hoteli delavci neštete svote, ki jih izmečejo za žganje, shranjevati, bi v 20 letih lahko pokupili vse tovarne, v katerih sedaj delajo. — Ravno najboljši delavci so večkrat najhujši pijanci. Vsak ga hvali kot delavca, pa pristavlja: Ko bi le pil ne! Mnogi izvrstni delavci z dobro plačo zapijejo vse, da še za obleko nimajo; in ko jim opešajo moči, so — berači. Skoro no-

beden tistih, ki so zdaj berači, ni prišel v ta izvoljeni stan po nesreči (razven kakšnih slaboumnih revežev); večinoma so to ljudje, ki bi bili lahko kaj boljšega, kakor so; beraštva jim je le kriva njih nemarnost, zanikrnost v mlajših letih, zapravlјivost, zlasti pijančevanje.

Dočim so se pa skoro vsem stanovom plače zboljšale, je pa ubogi kmet še vedno tam, kjer je bil; in ne le to, ampak še na slabšem. Pa menite, da zaradi tega manj pije? Kaj še! — Glejte, nekateri torej pijejo več, ker več zaslužijo; drugi pa pijejo več kljub temu, da ne zaslužijo nič več. In zato kmetijstvo vedno bolj propada in gredo kmetije na boben, da je groza. V vsaki vasi imamo zdaj celo vrsto takoimenovanih razbitih gruntov. Vemo dobro, da so za kmeta zdaj slabi časi; pa povejte mi: Ali so te propadle kmetije res prišle na nič samo zaradi slabih časov, zaradi visokih davkov in nizkih žitnih cen; ali niso marveč največkrat propadle zaradi slabega gospodarstva, zapravlјivosti, zlasti pijančevanja? — Hudi so res časi za kmeta. Vendar, kakor izkušnja uči, tudi v teh slabih časih kmet — če ni podedoval ravno prav prehudo zadolženega posestva — tudi v teh časih vendar izhaja in marsikdo si še dobro opomore, če pridno dela in modro gospodari; da celo zadolžen kmet „visi“, in če je zelo skrben, se polagoma koplje iz dolgov — seveda mora paziti na vsak krajcar. Kajpak, če se mu pa za pijačo nič škoda ne zdi, bo kmalu lahko pognal, kar ima.

Zdaj se veliko govori in tudi dela za socialno zboljšanje; ugiba se, kako bi se vsem stanovom mogli zagotoviti boljši pogoji, boljši dohodki, lepše življenje. Prav tako. Pa dokler se bo vedno več pilo, kakor zdaj gre naprej, ne bo nikdar boljše, naj se še

tako zboljšuje. Zakaj človekovo imetje in blagostanje ni odvisno samo od tega, kar prejme, ampak tudi od tega, kar izda. Kaj pomaga na eni strani v sod vlivati, če pa na drugi vedno več odteka; sod bo vkljub vsemu zalivanju še vedno le prazen. Zamašite najprej tiste velike luknje,

skozi katere odteka blagostanje, potem bo šele kaj držalo, kar boste storili za zboljšanje!

V škodo, ki jo alkohol napravlja na časnem imetju, pa ne smemo šteti samo tega, kar pivci in pijanci naravnost sami izdado, ampak tudi to, kar se izda za žalostne posledke pijančevanja. Kdo predvsem napolnjuje bolnišnice, norišnice, sirotišnice, ubožnice, ječe in druge podobne javne naprave? Kdo, če ne pijanci in pijancev otroci? Za koga je potrebna cela armada žandarjev, sodnih uradnikov in njih slug, če ne zanje? Vse to napravlja deželam in državam velikanske stroške, ki se ne jemljejo iz zraka, ampak ljudstvo mora zanje trpeti. — Par zgledov! L. 1840 je prišlo v Belgiji na 100.000 prebivalcev 70 v ubožnico, leta 1889 pa 275. V istem razmerju je pa naraslo tudi pijančevanje. Od vseh ubožcev in beračev jih je prišlo na beraško palico štiri petinke vsled pijančevanja (le ena petinka drugače); tako so zračunili v Belgiji, tako je pa tudi drugod. — V Nemčiji je bilo l. 1885 celih 37.424 revežev, za katere je morala javnost skrbeti, ker jih je alkohol pripravil na nič. —

Tako države in dežele to, kar imajo od alkohola dobička, zopet na drugi strani vse izmečejo za to, da popravljajo žalostne posledke alkoholizma, ali morajo pa še navrh plačevati. Zato moramo reči, da so države in državniki ter gosposke naravnost s slepoto udarjeni, ko odpirajo na stežaj vrata alkoholu in z alkoholom vsem mogočim hudobijam in nesrečam, meneč,

da tisti pijanski groši državi velik dobiček prinašajo, pa dobička ji ne ostane nazadnje nič ali skoro nič, ljudstvo se pa pod državnim nadzorstvom peha za pogubo.

Tudi na Angleškem kakor na Nemškem izdado kake 3 milijarde kron za opojne pijače (134 milijonov funtov šterlingov angleškega denarja); za kruh, mleko, maslo in sir pa le 123 milijonov funtov šterlingov. Angleški kardinal Manning pravi na to: Kako je mogoče, da ta narod, tako premeten, tako podjeten, tako izveden v vseh kupčijskih zadevah, leto za leto izmeče 3 milijarde za pijače, od katerih, ko so se popile, ni pod milim Bogom nič!? Ali je mogoče, zapravljivost še višje tirati? Naj bi obrnili to svoto denarja za poljedelstvo, in vsi lačni bi imeli dosti kruha; naj bi jo porabili za obleko in nobenemu otroku kakor nobenemu odraslemu v Angliji bi ne manjkalo potrebne obleke; naj bi zidali s tem hiše, in vsak delavec s svojo družino bi imel prijetno stanovanje. Vedno se govori o plodonosnih podjetjih, in vendar se vržejo 3 milijarde proč na najnespametnejši način, ki si ga moramo misliti. Toda kaj pravim! Ta denar ni kar samo proč vržen in zgubljen. Seme je, — in kakšni so njegovi sadovi? Raznovrstne bolezni, prezgodnja umrljivost, blaznost vsake vrste, vse mogoče pregrehe, nepopisno gorje in grehov brezkončno število!“ . . .

In pri nas na Slovenskem, ali je kaj drugače? 40 milijonov kron na leto samo na

K r a n j s k e m za opojne pijače! No, odštejmo 10 milijonov in recimo: toliko naj bo za pošteno razveseljevanje; ostane pa še vedno 30 milijonov. V desetih letih je to brez obresti 300 milijonov in z obrestmi blizu 500 milijonov. Mi pravimo, da smo revni, in kadar je treba napraviti kako koristno in potrebno javno stvar, recimo cerkev, krščansko šolo, društveno hišo, s kakimi velikanskimi težavami zbiramo svoje krajcarje, in kakih prošnjâ je treba, preden spravimo skupaj kakih 50.000 K. Kako velikanskega napora je treba skozi 15 let, da so se sezidali in da se bodo utemeljili knezoškofijski zavodi v Šent Vidu, katerih zidanje je stalo doslej ne popolnoma 3 milijone kron. Tukaj pa imamo — odštevši pijačo „po pameti“ porabljeno — od nepotrebno použitih pijač v 15 letih (z obrestmi) svoto blizu 500 milijonov kron!

Kaj bi se dalo s to svoto dobrega storiti; dobrega, kar bi trajalo in razširjalo svoje blage sadove v pozne rodove! Koliko bi se dalo za reveže storiti, koliko kmetom pomagati! Slabi časi, nad katerimi toliko tožimo, bi postali boljše časi, ko bi se ti milijoni boljše obrnili. S temi milijoni bi se dala dežela v raj spremeniti, in vse ljudstvo osrečiti, kolikor je mogoče z denarjem osrečiti! — Kaj pa imamo zdaj od tega denarja? Ta velikanska proč vržena svota zahteva novo skoro enako veliko svoto, da se vsaj malo popravijo in ozdravijo nasledki te gorostasne zapravljivosti. Toda žal, da se mnogo teh nasled-

kov — prezgodnja umrljivost, blaznost vsake vrste, vse mogoče pregrehe, nepopisno gorje in grehov brezkončno število — z nobenim denarjem sploh več popraviti ne da...

b) Na zdravju in življenju.

Opazujoč, kako alkohol ljudi pokončava, je vzkliknil že l. 1851. francoski učenjak Flourens: „Moški ne umirajo več, ampak se moré!“

Težko je ob kratkem popisati, še težje pa razložiti vso škodo, ki jo napravlja ta škodljivec in morivec na zdravju in življenju — najdragočenejšem časnem imetju človekovem.

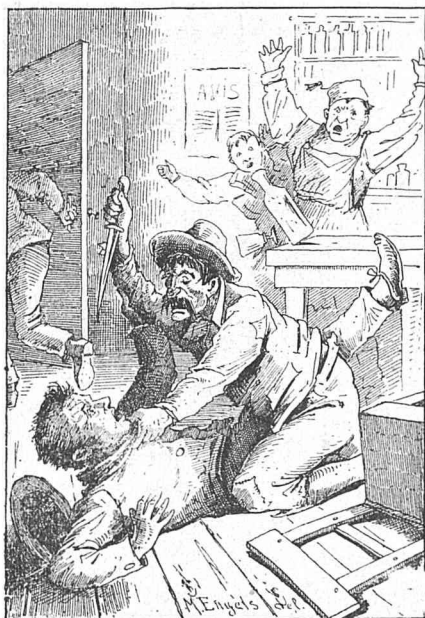
Alkohol prouzroči nešteto b o l e z n i in ljudem krajša življenje, navadno počasi, večkrat pa tudi nanagloma. To potrjuje že sveto pismo (dasi takrat žganja še poznali niso!): „Zaradi nezmernosti so že mnogi umrli; kdor je pa zmeren, si daljša življenje.“

Alkohol oškoduje zlasti tele telesne organe: ž e l o d e c, č e v a, j e t r a, l e d i c e, s r c é, ž i v c e, m o ž g a n e. Kako deluje alkohol v telesu, ne moremo vsega natanko popisati. (Natančneje glej v knjižici: „Proti alkoholu brez dvoma!“) En resničen zgled naj pojasni, kako se alkohol prilega človeškemu telesu: Neko dekle je bilo s silo primorano (!), da je morala žganje piti; ni ga pa hotela doli požreti, ampak ga je v ustih toliko časa zadrževala, da ga je mogla izpljuvati; vsled tega pa se ji je vsa koža v ustih

olušila, tako da ni mogla cel teden nič jesti. — Če alkohol tako deluje v ustih, tudi v želodcu in drugih telesnih delih ne more prav prida. Iz želodca gre alkohol naravnost v kri, kjer se ne razkroji in združi s krvjo, ampak nespremenjen s krvjo vred obleta in obkroži vse telo in vse njegove organe. Želodec se vsled obilega alkohola razširi, poveča, nagrbanči. Ko bi pijanec sam svoj želodec videl, bi se mu od studa želodec okolu obrnil. — Prav posebno trpé od alkohola je t r a. Ta se ali prav z mastjo odebelé ali pa prav grdo skrčijo. L e d i c e se skrčijo in nagrbančijo. S r c e se navadno s tolščo zalije in odebeli; vsled tega veliko težje deluje, kakor težak in zalit človek težje hodi in dela kot lahek in gibčen. — Posebno hudo trpé vsled alkohola ž i v c i, te občutljive nežne nitke, napeljane po celem telesu. Ker je dandanašnji živčne bolezni posebno veliko, zlasti med mestnimi ljudmi, ki se s knjigami ukvarjajo, zato naj bi se taki vsakega alkohola popolnoma zdržali. — Ravnotako ali še bolj pa trpi najžlahtnejši človeški organ, m o ž g a n i, ki so z živci v najtesnejši zvezi. Da možgani najhujše in najprej začutijo škodljivi vpliv alkohola, vidimo iz tega, ker se pijanost ravno v tem kaže, da človeku za nekaj časa pamet zmede.

Da telesni deli, po alkoholu tako oškodovani in pokvarjeni, vedno težje svojo službo izvršujejo, in da prej odpovedo in opešajo, kakor bi sicer, to je jasno.

Pivec hitreje zboli, se hitreje prehladi, je bolj dovzeten za bolezní kot zdržnik. Nalezljíve bolezní se pivcev prej primejo kakor drugih. L. 1849., ko je v Glasgowu kolera močno razsajala in zlasti mnogo pijancev pobrala, je dejal dr. Adams, da bi bilo treba nad vsako žganjarno zapisati: „Tukaj se prodaja kolera.“

Bolezni pivcem prej smrt pri-
nesejo kakor drugim. Pri isti koleri v
Glasgowu je od zbolelih pijancev umrlo 80 od-
stotkov, od zbolelih nepivcev pa le 8 odstotkov.
L. 1878/79. je v nemških bolnišnicah umrlo od

vseh bolnikov le 10, od pijancev pa 19 odstotkov. — Dokazano je, da so velike rane in operacije pivcem vsaj trikrat tako nevarne kakor drugim.

Bolezni, ki ne prinesejo smrti, se pri pivcih dalj vlečejo, kakor pri drugih. Pri treh angleških bolniških blagajnah je prišlo na vsakega zavarovanega delavca 19 dni bolezni; pri blagajni, ki je zavarovala samo zdržne delavce, pa le 5 dni.

Tudi zmerni pivci razmeroma manj časa živé kakor popolnoma zdržni. Pri zavarovalnicah za življenje na Angleškem, kjer je veliko zdržnikov, zdržniki manj plačujejo od drugih. Zračunali so, da zavarovani zdržniki živé povprečno 6 let dalj od drugih. Dr. Sewalt pravi: „Prepričan sem, da tisoči zmernih pivcev umrjejo na boleznih, katere zdržniki srečno prestanejo.“

To je nekaj podatkov, kako alkohol počasi izpodjeda človeku nit življenja. Koliko krepkih, nestarih mož pozna lahko vsak izmed nas, ki bi še lahko veselo živeli in gospodarili, pa pijača jim je izkopala prezgodnji grob. Koliko pa je takih, pri katerih se ne more tako očitvidno dokazati, da jim je alkohol življenje okrajšal in za koliko let, pa se je vendar zgodilo!

Temu bise utegnili ugovarjati, da vendar nekateri pijanci visoko starostlučakajo. — No, kakor so pri vsaki stvari izjeme, tako so tudi tukaj. Ne vé se pa, če bi taki ljudje, ko bi bili trezni, morebiti

še dalj časa ne živeli. Na take izjeme se pa ni zanašati. Resnica zaradi tega vseeno ostane, da je alkohol zdravju in življenju škodljiv. Saj nekateri tudi pri slabi hrani, slabem zraku in v nezdravem stanovanju ućakajo visoka leta; zaradi tega pa vseeno vsak ve in prizna, da so slab zrak, nezdrava hrana in stanovanje zdravju škodljivi. Za slabim življenjem pride navadno tudi slaba smrt po reku: kakršno življenje — taka smrt; časih vendar tudi kdo po slabem življenju na zadnjo uro milost, božjo doseže. Toda nato se ne sme grešiti.

Ena najžalostnejših posledic pijanstva je bolezen na umu, blaznost. Ko bi mogli vse norišnice sveta pregledati, in ondi videti gorje, ki ga je alkohol donesel njih stanovavcem, kakšna groza bi nas obšla! Po raznih krajih in razmerah je 10 — 40 odstotkov vseh umobolnih postalo takih vsled pijanosti. Mesto Berlin je je l. 1893 imelo 4398 norcev, izmed katerih je bila polovica priznanih pijancev.

Na zdravju škoduje alkohol tudi indirektno vsled pretefov in pobijanja. In koliko je tega! Skoro vsakemu pretepu je alkohol — oče.

Kolikokrat pa blede smrt nad pijance ne pride le prezgodaj ampak hipoma, nenadno. Koliko se jih v pijanosti ponesreči: pobije, povozi, vtone, zmrzne, zaduši, zgori, ali naravnost od pijače mrtvi na mestu obleže ali se pa sami končajo. In to je najžalostnejši konec pijančevanja! — Toda kar je še hujše, je to, da več-

krat ne samo pijanci, ampak tudi popolnoma nedolžni zaradi pijanosti drugih ob življenje pridejo. Kolikokrat so vsled pijanosti nesreče na železnicah, ladjah, pri težkem delu! Na stotine ljudi lahko izgubi življenje in ga je že izgubilo vsled pijanosti enega samega. Zato naj nikdo ne govori: Kaj to meni mar, če so drugi pijanci! ker na svoji lastni koži še lahko čuti, da ni dobro, če so pijanci na svetu. Zato je nas vseh dolžnost pobijati pijančevanje.

Na Angleškem so zračunali, da vsako leto 52.000 ljudi zaradi pijanosti smrt pobere; in v severni Ameriki so dognali, da je v desetih letih od 1860—70 alkohol 300.000 ljudi pokončal.

Ko pa govorimo o nedolžnih, ne smemo pozabiti omeniti ene najstrašnejših in najusodnejših posledic alkoholizma, namreč nesrečnega vpliva na zarod človeški, na otroke in potomce sploh. Otroci pijancev so namreč mnogokrat telesno in dušno oslabljeni in pohabljeni: blede, slabotni, božjastni; radi zgodaj umirajo; topi, slaboumni, k pijanosti in drugim pregreham nagnjeni. Ni sicer vselej tako, so tudi srečne izjeme, a pogostokrat je tako; teh otroci pa zopet taki. In tako pod oblastjo alkohola peša človeški rod telesno in dušno. — Toda ne samo od pravih pijancev otroci so taki, ampak tudi le enkratna pijanost staršev lahko nesrečno vpliva na otroka. Neki v vinskem kraju službujoč učitelj je dejal: Če imamo v prvem razredu prav zabite otroke, vemo, da

je bila pred šestimi leti dobra vinska letina . . . Grozna odgovornost v tem oziru čaka starše. Tu se pač dobesedno izpolnjuje svetopisemska beseda: Kaznuješ pregrehe staršev do tretjega in četrtega rodu.

Na Angleškem je 709 potomcev (otrok, vnukov itd.) ene same l. 1740 rojene pijanke in potepenke l d e J u r k e stalo državo celih 5 milijonov mark. Izmed teh 709 potomcev je bilo 106 nezakonskih, 181 razuzdanih, 142 beračev, 64 oskrbovancev, 76 hudodelcev, med temi 7 morilcev.

Vsi udje te družine skupaj so preživel 116 let v ječi in bili 734 let oskrbovani na javne troške.

In kar je nazadnje prav posebno žalosten in strašen nasledek pijančevanja, je še tole: Ljudem vzame in ubije vso voljo in vse spoznanje. Človek postane žival, slepa in gluha za vse drugo razven za pijačo. Nekateri se še spoznajo in se izkušajo dvigniti, pa ne morejo; vzdigne se kakor ptič s pristriženimi peruti, hoče vzleteti, pa žalostno pade nazaj. Večina se pa nič ne spozna in noče nič slišati o kakem poboljšanju; govori mu kar mu hočeš, kaži mu na žalosten konec drugih, češ: glej, kaj se je temu in temu primerilo, — v odgovor ti bo: ja, ja, temu se je, meni se pa ne bo!

Kakor brezumne muhe, ki vidijo celo množico svojih tovarišic že mrtvih, ne umejo, da njih ravno taka čaka, in srkajo brezskrbno sladak strup, — tako pijanci, slepi in gluhi za vse nesreče, ki jih vidijo pred seboj, brez skrbi pijejo naprej. Vedno nove trume derejo radovoljno v svojo pogubo...

c) Na verskem življenju in večnem zveličanju.

Neizmerno veliko hudega smo videli na našem kratkem pregledu po alkoholovem kraljestvu; do najhujših posledic pa pridemo šele zdaj, do posledic, ki segajo v — brezkončno večnost. „Pijanci ne bodo videli nebeškega kraljestva“. To je tako kratka in preprosta beseda svetega

Pavla in mi smo že tako navajeni to slišati, da si skoro nič več ne mislimo pri teh besedah. In vendar je ravno v teh tako kratkih in preprostih besedah obsežena vseh strahot strahota, kar jih alkohol napravlja.

Pijanost namreč ni samo škoda na premoženju in življenju, pijanost je tudi greh pred Bogom in vestjo. In sicer je vedoma in prostovoljno opijaniti se popolnoma, tako da se pamet čisto izgubi, smrtni greh, in smrtni greh izključuje od nebeškega kraljestva.

Toda kar je pa še veliko hujši, je pa to, da pijanost ni le sama na sebi greh, ampak je poglavitni greh, je glava in mati nešteti drugih grehov. Izmed vseh sedem poglavitnih grehov nobeden toliko drugih grehov ne rodi kakor ta. Pijanec greši zoper vseh deset zapovedi božjih; zmožen je vsake pregrehe. Zoper 1. in 3.: opušča molitev, pridigo, božjo službo, zakramente. Zoper 2.: kolne, se roti, priduša, preklinja svete reči. Zoper 4.: otroci-pijanci najhujše žalijo stariše, jih zmerjajo, če ne celo tepejo, moré; očetje-pijanci pa najgrše zanemarjajo svoje dolžnosti do otrok in so sami njih prvi in najhujši pohujševavci. Zoper 5.: v pijanosti se človek pretepa, razgraja, dela zdražbe in sovraštva, pobija. Zoper 6. in 9.: v pijanosti se zgodi največ zapekljevanja in nečistosti. Zoper 7. in 10.: pijanost napeljuje k tatvini; vsi uzmoviči so obenem pijanci, mali ali veliki. Zoper 8.: nikjer se ne

zgodi toliko greha z jezikom, toliko opravljanja, zabavljanja čez ljudi sploh in še prav posebno čez cerkev in duhovne, kakor pri pijači. — No, ali ni res tako? Povejte tedaj, ali je kak greh, ki bi rodil toliko grehov, toliko hudega? Pijanost je zapopadek vseh pregreh. V prejšnjih poglavjih smo s številkami dokazovali škodljivost alkohola; kdo pa more grehe šteti, kdo s številkami in človeško besedo sploh izraziti, koliko se v pijanosti Bog žali in duš pogubi! . . .

Pijanec je najslabši kristjan, izmeček izmed krščanskega ljudstva. Pijanci mrzijo molitev, besedo božjo, cerkev sploh. Če najdemo v vsaki fari nekaj ljudi, nekake smeti človeške družbe, ki v cerkvi prav tam dol v zadnjem kotičku stoje in se zverajo, dolgočasijo, zdehajo, čikajo; če le morejo, pa še najrajši zunaj cerkve stoje, vsaj med pridigo, — kdo so to? To so, kakor vsak ve, pijanci. Če dobimo na kmetih ljudi, ki velikonočne spovedi ne opravijo, so to le pijanci. Pa napravimo misijon, pridigajmo, prosimo, rotim, kličimo, vabimo, — vse je po misijonu prenovljeno, poživljeno; — tisti, ko so ostali, kakor so bili, to so — pijanci, in naj bo misijon v fari enkrat ali desetkrat. Strah in groza! Kakšne morajo biti sploh spovedi pijancev? Kajti večina teh siromakov na deželi (v mestih spoved in cerkev sploh opuste) še pride do spovednice enkrat, dvakrat na leto; drugi pa, ki niso od pijače še tako izprijeni, morda tudi večkrat. Bog se usmili teh spovedi! Ali niso po

spovedi spet taki kakršni so bili? In tako se vleče ta reč naprej. Če pa spovedi niso v redu, tudi duša ni v redu, vse življenje je narobe. Kako, vprašam, je mogoče na zadnjo uro, — če tudi tak revež doseže srečo, da je previden

— to kolobocijo velikih grehov pa malovrednih spovedi v dober red djati?!

Takó versko, krščansko življenje od ničesar hujše ne trpi kakor od pijančevanja. Vse drugo pol toliko ne škoduje kakor to. V sedanjem času se povsod trudijo versko življenje po-

vzdigniti, — ali ni potreba, da se v ta namen najprej in najodločnejše pri pijančevanju začne?

Dveh grehov moramo še prav posebno omeniti.

Prvi je nečistost. Ta nesrečni greh, zaradi katerega je Bog enkrat že ves svet pokončal, drugič pa ogenj in žveplo vsipal na zemljo, in katerega je še danes svet tako prepoln, da kriči k Bogu po maščevanju, ta greh ima svojo zalego v pijači. Nečisti hudič se pri pijači redi in pase. Pa dobro si zapomnite: ne vselej ravno pri najhujši pijanosti, ampak najbolj pri tistih, ki so samo malo nafajhtani; ne ravno med najbolj izgubljenimi pijanci, ki so že otrpnili za vse razven za pijačo, ampak pri tistih, ki jih navadno še ne imenujejo pijance, gosposkih in kmečkih, ki le časih malo pregloboko pogledajo.

Drugič so pretepi, poboji, hudodelstva. To je pa znano, da pretepa in poboja skoro ni brez pijače. Nekaj števil iz nemškega cesarstva (ker v našem nimamo vse tako natanko izračunjeno): Leta 1889 je bilo radi pijanosti 122 ubojev, 10.000 manjših in 27.000 večjih pretepov, 50.000 drugih prestopkov zoper kako osebo. Sploh alkohol postavi na leto okolu 180.000 Nemcev pred sodnika in v ječo. Vse to je časna škoda na zdravju in življenju; koliko je pa v vsem tem grehov, da kar mrgoli!

In še si moramo škodljivost pijančevanja za krščansko življenje ogledati od dveh posebnih strani.

Prvič: Pijančevanje onečaščuje nedeljo, prestrašno skruni Gospodov dan, in s tem skruni, tepta, uničuje krščansko življenje sploh. Ne poudarja se zastonj, koliko je ležeče na posvečevanju nedelje. Za krščanstvo je nedelja največjega pomena. V nedeljo je sploh dan krščanski, dan verski, dan službe in češčenja božjega. Kolikor je človek v nedeljo kristjan, toliko je sploh kristjan; če v nedeljo ni, potem nikdar ni. „Kakršen tvoj Gospodov dan, tak tvoj smrtni dan“. — In zdaj pogledjmo, kako alkohol dobrodejno vpliva na posvečevanje Gospodovega dneva! Nedelja ni samo Gospodov dan, ampak tudi alkoholov dan; ta dan je njegov praznik v tednu, v katerem ga njegovi častivci najbolj časte. Zato je pa tudi ravno v nedeljo največ nasledkov pijančevanja: največ nečistosti, največ preklinjevanja in rotenja, največ pretefov in pobojev. To je davno znano, pa tudi s številkami dokazano. Izmed 1327 kaznjencev neke kaznilnice jih je zakrivilo svojo kazen 600 med soboto in ponedeljkom. Čim dalj od nedelje, tem manj zločinov. Največ jih je v nedeljo, potem v ponedeljek (nasledek nedelje), potem soboto. torek; najmanj v sredo, četrtek in petek. In čim večji cerkveni praznik je, tem rajši se primeri kaka nerodnost; sevé, ker takrat se mora več piti. Bog v nebesih mora res vesel biti, da krščansko ljudstvo tako praznuje dan, ki ga je prihranil zase in odložil sebi v čast. Po pravici pravi velik bojevnik zoper

alkohol, škof Egger: Kmalu ne bomo vedeli, ali nedelja več koristi krščanskemu življenju ali več škoduje . . .

Drugič: Pijančevanje strahotno razdira krščansko družinsko življenje.

Zopet se po pravici poudarja, kolikega pomena za vse človeštvo je družina. Družine so jedro župnije, občine, dežele, države, Cerkve. Torej ako družine dobre, potem dobra župnija, občina, škofija, dežela, država in dobro je s katoliško Cerkvijo. In kako se vkup vzameta alkohol in krščanska družina?! Oh, to je eno najbolj žalostnih poglavij iz črnega kraljestva kralja alkohola! V solze in kri bi moral pomakati pero, da nekoliko popišem gorje, ki ga vrag-alkohol prizadene družinam, v katere se je vtepel. Po pravici se stavlja krščanskim družinam za zgled sveta družina nazaretska; vsaka krščanska družina bi morala biti nekaka podoba svete družine, dom miru, ljubezni, zadovoljnosti. V hiši pijanca pa stanuje neka zver, ki se ji pravi oče; dvonogata zver sicer, pa grša od štirinogatih, ki se nikdar tako brezsrčno, tako divje ne vedejo do svojih kakor se ta. Alkohol človeka res popolnoma poživini. Zdihtovanje uboge žene in jok nedolžnih otrok bi kamen omečil, — le oče ostane trd, nepopoljšljiv. Nobena solza, nobena prošnja, noben jok, nobena molitev in nobena kletev ga ne gane. Eno ljubezen on pozna, en občutek ima, — občutek, kdaj je žejen in kdaj mora zopet piti. — Da v takem zraku tudi nežne

cvetlice v božjem vrtu, kar so otroci, ne morejo dobro vspevati, to je gotovo. Kletev, zmerjanje, pohujšanje, to ne more dobrega roditi; družina pijanca je zalega hudobije. — Če bi mogli angeli jokati, bi jokali nad pijancem in njegovo družino. Oni slišijo prošnje matere in

otrok, ki se tresejo od želje in strahu očeta dočakati, ki trepetajoč od mraza, jokajoč od lakote na kolenih kleče in svoje roke k Bogu povzdigajo, dokler oče divji zveri podoben ne plane med nje in jih ne začne pobijati. Kdor pozna

eno družino pravega pijanca, ta ve, kaj gorja in kaj greha je tu doma. In če pijača v eni sami družini toliko zla napravi, kako vnebovpijoče mora biti vse hudo, kar ga alkohol pripravlja tisoč drugim družinam! . . .

Sklep: Alkohol verskemu življenju neizmerno škoduje in provzroča nešteto grehov. Nobena druga reč pol toliko ne škoduje veri in dušam. Pekel ima od njega bogato žetev in hudlč nad njim svoje posebno veselje. Kaj pa Bog, ki je za te duše zastonj umrl? . . .

* * *

Evo sreče, ki nam jo prinaša toliko slavljeni alkohol! Kje je korist, ki jo prinaša, v primeri z nepregledno škodo, ki jo napravi! In to škodo je treba še tako drago plačati! Ali je potem preveč, če pravi na to apostolski škof Egger: Bilo bi bolje za posameznika kakor za družino, za občino in za vse ljudstvo, ko bi te ogromne vsote denarja, namesto da jih izmečemo za pijačo, vrgli — v morje!

O cesarju Avgustu, ko je v fevrburškem gozdu Armin premagal Vara, pripovedujejo, da je po bitki z glavo butal ob zid in vzklikal: Varo, Varo, daj mi moje legijone nazaj! — Naše ljudstvo bi imelo dovolj vzroka istotako vsako leto na Silvestrov večer na prsa trkati in klicati: Alkohol, alkohol, daj mi moje milijone in svoje žrtve nazaj! . . .

Kaj pravite na to?

Ste videli Turka?! — Vi niste vrjeli, da bi še Turek gospodaril po naši deželi; mislili ste: Turek je že davno premagan, bodimo brezskrbni in veseli! Zdaj pa vidite in vrjamate, da hujše kakor Turek gospodari in mesari alkohol po lepi naši domovini. Vrjamate, da je res, kakor je bilo že spredaj zapisano: Turek je nekdam prihrul naenkrat, očitno, kot sovražnik — alkohol se je vtihotapil počasi; Turek je nastopil očito kot sovražnik, — alkohol dela prikrito, kot dober prijatelj; Turka so ljudje zapodili, — alkohol sprejemajo, pozdravljajo, proslavljajo. Vrjamate, da je imel prav oni mož, ki je dejal: „Alkohol jih pokonča več kakor vojska, kuga in lakota.“ Pa ne mislite, da smo že vse popisali, kar alkohol dela hudega; to je nemogoče v tako mali knjižici, kakor je ta. Sploh je nemogoče izreči s človeškimi besedami, koliko hudega ta kuga med ljudstvom napravlja. Ko bi se vse morje izpremenilo v črnilo, vse to bi komaj zadostovalo, da se popiše vse gorje, ki ga napravlja alkohol pri nas in drugod.

Spričo teh nesreč se mora človek nehoté vprašati, kako da so ljudje tako mirni, tako zadovoljni s temi razmerami, tako neobčutljivi nasproti vsej tej ogromni škodi; kako, da se ne zgroze, ne vzdignejo kot en mož zoper tega sovražnika domovine? Vzrokov tej prikazni je več: 1. Ker „vince je sladko, teče prav gladko“, in naj

se godi tam po svetu, kar se hoče. — 2. Če je Turek prihrul, bilo je to nekaj nenavadnega, kar je moralo pozornost nase obrniti. Na žalostne prizore pa, ki jih napravlja alkohol, smo n a v a j e n i od mladega, to nam je vsakdanje, nič novega, nič posebnega, to nam je čisto naravno, kakor da bi drugače ne moglo biti. — 3. Če je Turek prihrul, ali če kuga razsaja, toča pobije, ogenj požge, se to zgodi naenkrat, vsa nesreča je takorekoč na kupu, se lahko naenkrat pregleda, premeri in presodi. Nesreča pa, ki jo dela alkohol, je r a z d e l j e n a na razne čase in razne kraje, zdaj nekaj, zdaj nekaj; nekaj tukaj, nekaj tam, raztresena po celem svetu. Ko bi mi videli z enim pogledom polom, podrtijo in morijo, kar se zgodi recimo le tekom desetih let v eni deželi, ali celo na vsem svetu: vse pretepe, poboje, kletve, rotnje, vse mrtve, ranjene, pohabljene, vse pognano premoženje, zapravljenost posestev, obupajoče jokajoče žene, trpeče otroke, vso žalost, kes in obup, prezgodnjo smrt, brezkončno število grehov, vse neštete žrtve pekla, — mi bi osupnili, se zgrozili, zajokali od silne bolesti. Zdelo bi se nam, da stojimo sredi bojnega polja, pokritega s stotisoči mrličev, namočenega z njihovo krvjo; zapaljena, razrušena poslopja, pomandrano polje; in vzdihnili bi s pesnikom:

Krvavo polje, — brezmejno gorje
Rodilo si ti.
Ker lilo si ti — ker pilo si ti
Potoke krvi! . . .

In vprašali bi v svetem srdcu: Kdo je brezsrčni, neusmiljeni sovražnik, ki je napravil deželi kaj takega?! Kje je, da ga poiščemo, da ga pomandramo in vržemo vun daleč daleč čez mejo!

No, prijatelji dragi, kaj pravite na to? Odgovorite, kaj nam je storiti! — — —

Sovražniku človeštva.

Sovražnik krut očitno hodi
in v spremstvu jok, nesrečno vodi.
Ime njegovo — alkohol,
v levici smrt — v desnici bol.

Le pridi sem, da te pozdravim
in da občinstvu te predstavim!
Da te do dobrega spozna,
odločno v tla te potepta.

Ti alkohol, učiš pregrehe,
prinašaš srd nad mirne strehe.
Postavam lepim orješ čelo,
in rišeš skrb na lice velo.

Ti, alkohol, z nesrečno roko
odpiraš smrti pot široko;
prijateljske razdiraš zveze,
med dobre trosiš seme jeze.

Ti, alkohol, moči razjedaš;
vse hira, kamor ti pogledaš.
Okrutno nam moriš mladino,
bolezni orješ ti ledino.

Ti, alkohol, življenje kratiš,
z nesrečo vse rodove bratiš.
Laži so polna usta tvoja,
domovi tvoji polni boja.

Ti, alkohol, strasti število
ob tebi se je namnožilo.
Neštetokrat si dvignil roko,
zasekal rano si globoko.

Ti, alkohol, pokvarjaš zdravje,
odganjaš sen raz nočno zglavje.
Kamor le dihneš, srca strta,
pred tabo blaznica odprta.

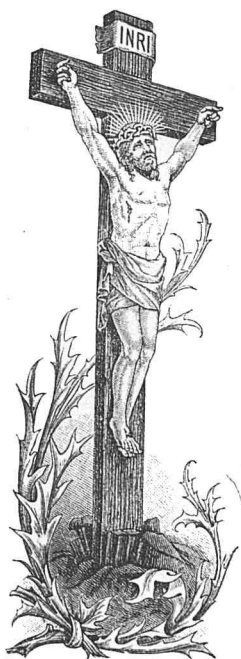
Ti, alkohol, ti mošnje kolješ,
in živcem slednjo moč izpolješ.
Zapravljaš in dolgove pišeš,
prodajaš hiše, bedo rišeš.

To, alkohol, so tvoja dela.
Glej, množica se je zavzela . . .
Da bi pognala te iz sel!
Dovolj si sreče nam že vzel.

Ti, ki kozarcu si prijazen,
proč ž njim! — Odvrzi vso bojazen!
Pokaži nam, da si junak
in zopet te bo čislal vsak!

Vi pa, ki treznost vam je sveta,
v bodrilo vam beseda vneta:
Vsak zdržnik vrl je junak,
Ki diči ga kreposti znak!

Žejen sem —

II. Vojska.

Bog hoče! Bog hoče!

Torej kaj pravite na to?! Kaj nam je storiti? Slišali ste, kako gospodari in mesari, kako pleni in pali alkohol po naši domovini. Povejte, torej, ali je mogoče to mirno in tiho gledati, nič storiti, nič zgeniti se, vdajati se brezskrbnosti in veselju, češ: hvala Bogu, da le jaz nisem tak, kakor so drugi ljudje — pijanci! Ali ni marveč nujno potrebno, ali ni že zadnji čas, da se vzdramimo, bijemo plat-zvoná, zakurimo kresove, da skličemo na noge vso domovino, oborožimo vse, kar leze in gre, ter gremo nasproti kletemu sovražniku?!

Ko so se pred več sto leti Turki polastili svete dežele in zasedli mesta in kraje, katere je posvetila noga in omočila kri našega Odrešenika, tedaj je ves krščanski svet zaječal od bolesti. In vstali so goreči možje in šli od kraja do kraja, od dežele do dežele ter vzpodbujali krščanske vladarje in ljudstvo na vojsko zoper Türka. S

klicem: Bog hoče! Sam Bog hoče! so se kristjani navduševali za sveti boj, pripenjali si križe na prsi ter so šli s pogumom in veseljem v „križarske“ vojske.

Plemenit je bil ta boj, ta požrtvovalnost, s katero so stotisoči dali svoje življenje za sveto stvar, — pa vendar se je šlo tam samo za zemljo, sveto zemljo sicer, s krvjo Odrešenikovo porošeno. Nam se gre sicer tudi za zemljo, drago zemljo domačo; gre se nam pa še za vse kaj višjega, gre se za ljudi, gre za duše, porošene s krvjo učlovečenega Boga, ki neskončnokrat odvagajo vso zemljo s sveto deželo in vsemi njenimi svetišči vred. Če kje, velja o naši vojski: Bog hoče, Bog hoče! Sam Bog jo hoče! Če je kako delo Bogu ljubo, če kako delo potrebno in vredno žrtev, tedaj je gotovo to! Zato pa, kdor ima srcé na pravem mestu, in v tem srcu trohico poguma in požrtvovalnosti, vstopi v naše vrste, primi za orožje zdržnosti ali treznosti ter hajd nad sovražniku turka — alkoholizem! Na noge, rojaki: Bog hoče!

Ta boj se je vnel v zadnjih letih ali desetletjih že skoro po vsem civiliziranem svetu. Kakor vse dežele trpe pod groznim gospodarstvom alkohola, tako so se jeli tudi povsod dramiti in uvidevati, da tako ne more in ne sme iti naprej, da se je temu treba ustaviti. Tudi do naše dežele se je začul klic na vojsko. Temu klicu so se nekateri odzvali takoj, ko so ga slišali, in že imamo lepo četo pogumnih bojvni-

kov. A da zmagamo, da vsaj nekoliko uženemo tako mogočnega sovražnika, treba nam je pa velike vojske, velike trume krepkih vojakov. Zato naj gre s temle klic po vsej naši domovini: Kdor ima pogum, ta se nam pridruži!

Kakšna je ta vojska?

Krščanski junaki v križarskih vojskah in naši predniki v turških vojskah so prelivali svojo srčno kri in darovali svoje življenje za čast krščanstva in za svobodo domovine.

Za vojsko, ki jo mi oznanjujemo, nam ni treba zapustiti dragega doma in ljubih domačih, ni treba žrtvovati življenja in tudi ne kaplje krvi niti vinarja denarja, marveč samo nekaj — kozarcev pijače. Vsaka napaka ali nesreča se odpravi in ozdravi le z njenim nasprotjem: ogenj z vodo, vročina s hladom; preobilno pitje pa z — zdržnostjo. In to je, kar se zahteva od vojakov v tej vojski — **zdržnost** od opojnih pijač (z latinsko besedo: abstinenca). To se pravi: popolnoma zdržati se je treba vseh opojnih pijač ali vsaj te ali one. Zdržnost je tisto orožje, s katerim edinim je mogoče premagati nezmerno pitje, alkoholizem. Kdor ima pogum, naj prime za to orožje!

Pa boste rekli: Zakaj pa kar popolnoma zdržati se?! Tega ni treba; samo zmerno ga

bomo pili, mero bomo pravo držali, pa bo dobro, pa ne bo več pijančevanja na svetu.

Če tako mislite, imate sicer morebiti dobro voljo, toda — za vojsko niste. Zmernost je res čednost; in ko bi bili vsi zmerni, bi nobenega boja ne bilo treba. Zdaj pa niso vsi zmerni, človeška družba splošno je vdana nezmernosti, in to se samo z zmernostjo ne da premagati. Zmernost alkoholizem le boža; zdržnost je meč, ki mu gre do živega, se mu zasadi v srce. Ogenj se gasi le z vodo. — Če se pijancem reče: z m e r n o pijte, potem so šele prav potrjeni v tem, da naj le pijejo; saj zmerno ga tako pijejo, preveč ga nobeden ne, ampak samo „za potrebo!“ Zmernost je dobra sama na sebi, toda za boj ni. To potrjuje izkušnja. Pri nas so se duhovniki že najmanj 50 let borili zoper pijančevanje in pridigali zoper ter priporočali zmernost. Pa kje so uspehi? P i j e s e l e v e d n o v e č i n v e č. — Povsod, koder so začeli boj s samo zmernostjo, so ga brez uspeha opustili ali pa prijeli za ostrejša orožja zdržnosti. Celo ondi, kjer so se borili s popolno zdržnostjo samo zoper žganjepitje, so odnehali, videč, da nič ne opravijo. — Tudi po Slovenskem smo že imeli razne bratovščine in družbe treznosti, ki so priporočale svojim udom zmernost; pa kaj so dosegle? Vedno več se pije. Kakšen nauk naj si iz tega povzamemo? To da se moramo, če hočemo kaj doseči, zateči k zdržnosti od vseh pijač. — Tudi zmernost je dobra, kakor so med vojaki dobri tudi „krom-

pirjevci“, ki dom varujejo. Toda za pravo vojsko je treba drugih mož, takih, ki gredo sovražniku nasproti in nanj planejo! In kdor je tak junak, naj gre z nami!

Kje se vojska zbira?

Po žalostnih skušnjah, da se s samo zmernostjo v boju proti pijančevanju nič ne opravi, se je pri nas osnovala nova „Družba treznosti“ na podlagi z d r ž n o s t i (abstinence). Vendar tako, da je mogoče pridružiti se tudi onim, ki nimajo poguma s skrajnimi sredstvi iti v boj, in ima zato 3 stopinje: Na 1. se popolnoma zdržé vsakega žganja; na 2. se zdržé vsakega žganja, pa tudi drugih pijač ne pijejo redno (vsaj vsak dan ne); na 3. se zdržé vsake opojne pijače popolnoma. — Razen teh glavnih določb in zahtev ima še več drugih, ki so razvidne na sprejemnici.

Ta armada („Družba treznosti“) ima svoj glavni tabor (sedež) v Ljubljani. Posamezne bataljone (oddelke) ima pa lahko po posameznih krajih (župnijah), kjerkoli je kaj vojakov-družabnikov. Če je v vašem kraju, vaši župniji družba cerkveno vpeljana, se oglasi ondi; če ni, se pa lahko dobi v vsakem kraju en prostovoljen četovodja, — kdorkoli ima kaj več gorečnosti za to stvar, — in ta naj zbira, zapisuje posamezne, ki se pri njem oglašajo, pa pošilja njih imena v glavno šotorišče, na sedež družbe. — Ako pa pri vas ni nikogar, ki bi sprejemal

in vpisaval oglašene, se pa obrni naravnost do osrednjega sedeža družbe. Naslov je: **Družba treznosti v Ljubljani, Katoliška tiskarna.** Povej, katero stopinjo si si izbral; oni, ki se ne morejo odločiti za III., se lahko večinoma vsi vpišejo v II., ker itak ne pijejo vina vsak dan. Priloži 20 vinarjev za sprejemnico in poštnino če pa hočeš še večjo podobo, priloži skupaj 40 vinarjev (te boš lahko prihranil pri pijači), in dobil boš potrdilo v spomin in opomin, da si pri družbi. Tako boš uvrščen v to vojsko zoper alkoholizem.

Poleg prve je pa še druga armada, namreč društvo „**A b s t i n e n t**“ („zdržnik“) v Ljubljani. To pa sprejema samo tiste, ki nočejo o alkoholu prav čisto nič slišati, namreč same popolne zdržnike. Naslov je: „**Društvo „Abstinent“ v Ljubljani, Katoliška tiskarna.**“

Družba treznosti je cerkvena družba, „**A b s t i n e n t**“ je svetno društvo. Ker je družba cerkvena, pri kateri so duhovne dobrote, je prav in primerno, če se vsak krščansko - misleč zdržnik vpiše v Družbo treznosti. Nasprotno je pa tudi prav, če vsak ud Družbe treznosti III. stopinje obenem pristopi k „**A b s t i n e n t u**“, da imamo vse popolne zdržnike skupaj v razpregledu in da podpira tudi težnje tega društva. Vendar je treba — ravno zaradi razpregleda in pravilnega štetja, da se ne bo kdo dvakrat štel — vselej pripomniti, da je vpisanec že pri družbi oziroma pri „**A b s t i n e n t u**“; ali morda najbolje, če svoj

pristop naznani tako : „Vpišite me v družbo treznosti III. stopinje in v „Abstinenta“. Priloži naj svotico, ki je potrebna za sprejem in potrdilo (kakor je bilo zgoraj povedano, nič več).

No, ali bo prav tako?

Prav nič piti, še do ust ga ne prinesti, — to so reči, ki se do zadnjega časa pri nas še niso slišale; to je nekaj čisto novega, posebnega. Ali se ne bo svet podrl, če ljudje ne bodo več pili? No pa če ne svet podrl, ljudje vsaj na njem ne bodo mogli obstati, živeti; zboleli bodo in oslabei, delati ne bodo mogli. No, če bi tudi to mogli, kam bomo pa šli s pijačo? In kaj bodo ljudje uživali? In ali je to sploh res potrebno? Ali ni to nespametno, pretirano? Ali se ne da drugače pomagati?

Nemojte se bati, predragi, nemojte! Niti svet se ne bo podrl, kakor nekateri mislijo, niti kaj drugega hudega se ne bo zgodilo. Ljudje bodo ravno tako živeli in delali, bodo lahko zdravi, veseli in zadovoljni, — samo malo več časa bodo imeli za delo in več denarja za kako drugo potrebno reč, pa kakšnega ravsa in kavs-a ne bo tolikokrat in še marsikaj drugega ne. — Tudi ni ta reč tako nova, kot se vam zdi; bili so že davno ljudje na svetu, ki niso nič pili. Tudi ni tako nespametno, kakor se vidi pivcem in pijancem, ampak čisto naravno, pametno,

mogoče; potrebno pa tako, da brez tega ne vpravimo zoper pijančevanje nič. Poslušajte!

1. Zdržnost*) je neizogibno potrebna pijancem, ki se hočejo rešiti. Malo piti, zmerno piti jim je nemogoče; nič piti, ne pogledati ga, to jim je mogoče, in to je zanje edina rešitev. Doslej se je reklo: »Pijanec se spreobrne, kadar se v jamo zvrne«; odzdaj se bo lahko reklo: »Pijanec se spreobrne, kadar se v naročje zdržnosti zvrne.«

2. Zdržnost je potrebna tistim, ki se hočejo pijanosti obvarovati. Vsak pijanec je enkrat začel piti. Kdor nikoli ne začne, nikoli pijanec ne bo. Zato se zdržnost prav posebno priporoča mladini, že šolskim otrokom in ko iz šole izostanejo. Za marsikoga izmed njih je zdržnost edina rešitev. Stari pijanci se pač ne bodo vsispreobrnili, a novi se lahko zvečine vsi obvarujejo, če se o pravem času za zdržnost pridobé. Zato naj se mladina hiti pridobivat; vsakega meseca kaj šele vsakega leta je škoda zgubljati. Na Angleškem je tri milijone otrok obljubilo zdržnost; začnimo tudi pri nas!

3. Zdržnost je potrebna tistim, ki hočejo pijančevanje omejiti. Samo pijancem priporočati, naj se popolnoma zdrže, je prazno. Pokazati jim je treba,

*) Želeti je, da se oprimemo mesto latinskih teh domačih besedi: zdržnost, zdržnik.

kako se je treba zdržati. Zato storé oni, ki se drugim na ljubo zdržujejo, velikansko telesno in dušno dobro delo usmiljenja in bodo od Boga sprejeli stoterno plačilo, po izreku Gospodovem: »Kdor zapusti zavoljo mene očeta ali mater ali otroke ali polje (ali pijačo), bo stoterno nazaj dobil in prejel večno življenje.«

4. Zdržnost je mogoča, lahka in zdrava. Samo hoteti in poskusiti je treba, pa gre. Ko se privadiš, ne boš ničesar pogrešal. Pivec je velikokrat žejen, zdržnik pa skoro nikdar; in kadar je, mu je voda boljša, kakor pivcu najboljše vino. Če boš pa morda kdaj, ko boš druge videl, malo pogrešil pijače, pa Bogu daruj in boš imel tem večje zasluženje! Zaradi zdržnosti ne boš bolan, ne oslavljen, ne oviran pri delu. Najhujši telesni in dušni napor se lažje premagajo pri zdržnosti, kakor pri pijači.

5. Zdržnost je od svete Cerkve potrjena, pohvaljena, z odpustki obdarjena. Oba papeža sedanjega časa, Leon XIII. in Pij X., sta popolno zdržnost zelo pohvalila, odobrila in priporočila, Pij X. pa je celo podelil za zdržnost odpustek (300 dni vsak dan, kadar se moli v ta namen določena molitev; ta molitev je tiskana na sprememnicah Družbe treznosti).

6. Zdržnost ni nič novega, ampak že od nekdaj v navadi, odkar svet

stoji. Le zdaj se nam ta reč tako nova neslišana zdi, ker v novejšem času je prišlo v navado to vseobčno pitje, tako da se misli, da brez pijače ni mogoče obstati. V početku človeške zgodovine so gotovo veliko manj ali celo nič niso pili. In še zdaj je na svetu stotihe milijonov ljudi, ki žive brez alkohola. V stari zavezi je bilo mnogo popolnih zdržnikov in v novi zavezi je cela dolga vrsta svetnikov in drugih veljavnih mož, ki so živeli popolno zdržno. Da imenujemo samo nekatere: sveti Janez Krstnik, katerega je sam Kristus pohvalil, da ni bilo večjega moža, nego on; dalje sveti apostol Jakob mlajši, najbrž tudi sv. Pavel; potem sv. Hieronim, sv. Gregor Veliki, sv. Kolumbian, sv. Bonifacij, sv. Izidor, sv. Gal, sv. Ciril in Metod, sv. Urh, sv. Romuald, sv. Anzelm, sv. Bruno, sv. Bernard, sv. Dominik, sv. Frančišek Serafski, sv. Anton Pad., sv. Elizabeta, sv. Hedviga, sv. Frančišek Pavlanski, sv. Frančišek Ksaverij, sv. Nikolaj Tolentinski, sv. Kazimir, sv. Terezija, sv. Angela, sv. Bertrand, sv. Ignacij Lojolski, sv. Alojzij, sv. Karol Boromej, sv. Frančišek Borgija, sv. Peter Alkantara, sv. Filip Nerij, sv. Vincencij Pavlanski, sv. Alfonz Ligvori, sv. Benedikt Laber, blažena Marija Marjeta Alakok, blaženi župnik Jan. Vianej, papež Gregorij XVI.*). — S tem seveda ni rečeno, da so sedanji zdržniki tudi svetniki; pivci nam pra-

*) Glej: Savoy. — Les trésors de la sainte abstinence

vijo »čudni svetniki«, toda da je to dobro in zelo bogoljubno delo, to se ne da tajiti.

Karol XII., kralj švedski, je v svoji mladosti zelo ljubil pijačo. Nekega dne je v pijanosti močno žalil svojo kraljevo mater. Drugi dan, ko se je streznil, mu je neki prijatelj bridko očital njegovo žaljivo vedenje nasproti materi. Kralj prijatelja mirno posluša, malo pomisli, potem pa reče: »Prinesite mi kozarec najboljšega vina!« Ko mu ga prineso, gre ž njim pred svojo mater in pravi: »Včeraj sem vas v pijanosti žalil.« Izpije kozarec do dna in reče: »To je bil moj zadnji kozarec vina; odslej nobenega več v mojem življenju.« In bil je mož beseda do konca življenja.

To je bilo moško dejanje. Kar je storil kralj, lahko storiš tudi ti, če si morda preveč vdan pijači.

Sicer pa ni treba samo na Švedsko po take zgledé hoditi, tudi doma jih dobimo sempatje. V župniji P. na Kranjskem je čevljar J., dotlej hud pijanec, pri misijonu v sveti jezi razbil na drobne kosce stekleničico, v kateri je navadno hranil žganje — in do danes ga njegova usta niso okusila; moško drži svoj sklep.

Pa če tudi ne piješ preveč, vedi, da jih je po svetu na tisoče in tisoče, na Angleškem jih štejejo pet milijonov in v Ameriki deset milijonov takih, ki so se neprisiljeni iz ljubezni do bližnjega odpovedali vsaki pijači.

In ti? —

Kam bo pa s pijačo?

To vprašanje dela veliko skrb tistim, ki za zdržnost niso vneti. Zdržniki si s to stvarjo ne belijo glave, vendar hočemo obkратkem na to odgovoriti.

1. Žganja sploh ni treba. Žganje je strup in poguba našega ljudstva. Z žganjem popolnoma proč! Prvič: s a d j a ni treba v žganje prevračati, vsaj v toliki meri ne, kakor sedaj. Sadje naj se uživa, kakor ga je Bog dal! — Drugič: š p i r i t o v e g a žganja pa celo ni treba! Špirit fabricirajo tudi nemški kapitalisti, in za te ni treba, da bi mi skrbeli!

2. P i v a se istotako potoči največ tujega. Kaj bomo mi pitali tuje bogataše, da bi se na naše troške še bolj redili! Nemške, graške in druge pivovarne imajo po naših krajih velikanske hrame in vse polno agentov, doma imajo velikanske tovarne, celo kopo nam skrajno sovražnih uradnikov, zagrizenih nemških nacionalcev in protestantov, ter celo armado nemških delavcev, večinoma socialdemokratov. In vse te mi s svojim pitjem vzdržujemo ter redimo gađa na svojih prsih. Z o p e r n e m š k o pivo bi se moral dvigniti odločen bojkot. Kdor že hoče piti pivo, bi moral vprašati, odkod je? Nemško? Ga ne pokusim. Proč ž njim! Sicer naša dežela mora obubožati, izkraveti, če bomo vedno svoje bore krajcarje Nemcem v nenasitljivo žrelo metali!

3. V i n o. — Kaj pa s tem, ki je edina naravna alkoholna pijača? Prvič ni treba ponarejenega vina, katerega je zdaj med nami več kot se misli. Drugič, ni nam treba tujih vin! Francoska, grška, nemška vina, kaj je treba teh na slovenskih mizah? Ali imamo Slovenci res toliko preveč denarja, da ga moramo za tako potrato proč metati?! Tuja in ponarejena vina so le v škodo domačemu poštenemu pridelku. Če bi mogli mi zdržniki leta izpodriniti, bi domačim vinogradnikom še koristili, ne pa škodovali, kakor se boje. — Ostane nam torej še domače vino; kaj pa s tem? To se bo pa vedno še lahko pod streho spravilo, samo če ne bo več toliko žganja, piva, tujega in ponarejenega vina. Ne mislite ne, da bo zaradi zdržnikov dežela konec vzela! Blagostanje v deželi se bo povzdignilo, ne pa ponižalo, če bo zdržnost in treznost v njej zavladala.

Morebiti, — pravimo: morebiti! — bi se tu in tam ljudem bolje obnašalo, ko bi mesto vina pridelovali kaj drugega. Kakor znano, je obdelovanje vinogradov najbolj težavno in najbolj drago; potem pride pa še trtna uš, peronospora, toča in ne vem kakšni sovražniki vinske trte še. — Če pa vino pridelujejo, jim imamo pa dati dober svet: Nikar naj ga sami, toliko ne popijejo in ne ravnaajo ž njim tako potratno! Če kmet toliko pridelka sam použije, kaj bo pa prodal in kje bo dobil za »opravke«? Obilna

pijača pa zahteva tudi dobro podlago, dobro jed, in tako si naši Dolenjci jeseni kaj radi privoščijo kaj boljšega, kakega purmana in drugo tako golazen, katere Gorenjec še pozna ne, spomladi pride pa pomanjkanje po pregovoru: »Enkrat z betoni, drugič s psom«. Ta lahkoživost je na Dolenjskem mnogo kriva revščine, potem pa poje — Amerika. Ko bi ljudje doma varčevali, bi doma imeli Ameriko! — Potem pa ta sila s pijačo! Gorje človeku, ki ob času trgatve mednje zaide! Ne more več piti in vendar mora; če ne, velika zamera! Tudi duhovnikom, ki biro berejo, delajo silno nadlego. Nič bolj neumnega od takega siljenja! Ali je res vina toliko preveč, da ga ni mogoče v denar spraviti? To je naravnost grešna potrata z božjim darom! Ali ne pripušča Bog zaradi takih in podobnih neredov različne kazni nad trto?! .. Če hočeš s pijačo komu prijaznost izkazati, ponudi jo; komur se prileže, bo pil; kdor ne mara, pusti ga na miru, vsak je sam gospod svojega želodca!

Kaj pa krčmarji? Ali hočejo zdržniki te uničiti? Ne! Oni hočejo le ljudstvo iz povodnji pijančevanja rešiti. Naj gostilničarji premišljajo, koliko gostilniških rodov je starih. Grehi, ki se gode pri pitju, padajo tudi na njih rodove. Marsikateri gostilničar bo enkrat hvalen, če ga bo ta sveta vojska obvarovala nesreče. Kar se gostilničarjev tiče, je tako: Prvič, če bi jih bilo malo manj kakor zdaj, bi bilo prav

za druge in zanje same; saj sami čutijo, da jih je preveč in da je konkurenca prehuda. Drugič naj imajo in točijo brezalkoholne pijače. Tretjič: tistim, ki ne pijejo, naj jed dražje zaračunijo. Zdaj pravijo: od jedi nimamo nič, samo pri pijači je nekaj. Naj stopijo skupaj, se dogovore, da bodo vsi skupno drugače postopali. Če morejo zdaj pri pijači dobiček delati, zakaj bi ga ne mogli pri jedi? — Sicer bo pa o tem važnem vprašanju morala iziti še posebna knjižica in razpravljati, kako naj se gostilne pametno preurede, da ne bodo v zapeljevanje, ampak za resnično potrebo in tudi pametno pošteno razvedrilo. Mi bomo gostilnam s tem dobro ime in poštenje nazaj dali, katerega zdaj ne uživajo vedno in povsod. Ena takih gostiln je že v Ljubljani, kjer se ne točijo alkoholne pijače (razen če se prav posebe ne zahteva), pač pa dobi prav dobra hrana. (Glej zadej inserat!) Priporočamo.

Tudi še nekateri drugi ljudje imajo zdaj svoj zaslužek in dohodek od alkohola. A če se razmere izpremenene — in to se bo zgodilo le polagoma, da se težava ne bo čutila — se bo pa odprl ljudem vir dohodkov na kaki drugi strani. Ljudje bodo nekaj vedno uživali; in če bodo uživali, bodo tudi dali drugim zaslužiti. Samo, da bodo ta zaslužek dotičniki bolj z mirno vestjo lahko spravili, ker se ga ne bo držalo toliko grehov tistih, ki so ga zaslužiti dali.

Bati se zdržnosti, češ, da bo mnogim škodovala, se pravi: Po dolgi dolgi suši ustrašiti se malega oblaka na nebu; češ: Oh, ta nesrečni, ta grdi oblak, da bi tega ne bilo, ta nam bo točo prinesel! — Kdo po dolgi suši ne pozdravi z veseljem oblaka na nebu? Pijančevanje je toča; zdržnost in treznost je blagodejen dež za izsušeno zemljo.

Kaj bomo pa pili?

Nova velika skrb! — Poskušimo to skrb malo pregnati!

Za pijačo najboljša je v o d a. Zato jo je Bog ustvaril, da gasi žejo, in jo gasi bolje, kakor vsaka druga pijača.

Druga dobra, zdrava in tudi tečna, redilna pijača je m l e k o. Mleko je pijača in jed ob enem, ter se za spremembo lahko uživa v raznih oblikah. Ni treba mleka zaničevati, kakor bi bilo samo za otroke; tudi za odrasle je dobro.

Kave, kot tujega pridelka ne moremo posebno priporočati; vendar če se daje za malico namesto žganja, je vendar desetkrat boljša od onega.

Sicer pa človeku ni treba toliko pijače. Saj je že v jedeh dosti mokrote, kolikor je je treba telesu. Le za slučaj žeje mora potem še nekaj biti. — Važno vprašanje, ko govorimo o pijačah, je tedaj ne samo: Kaj bomo pili? ampak

tudi: Kaj bomo jedli? Če ima človek pravo in primerno hrano, lahko izhaja brez alkohola. Posebno važen nadomestek za alkoholne pijače je s a d j e. A sadje je pri nas še silno zanemarjeno. Mesto da bi se za sadje bolj pobrigali in si ga obrnili v prid, vse tišči le za špiri-

tom, meneč, da je v njem vse zveličanje. Sadja ne štejejo za pridelek, s katerim bi se bilo vredno resno pečati, s katerim bi se dalo preživiti ali pa kaj zaslužiti, ampak ga imajo za neko postransko reč, ki se tudi vzame, če ga ravno kaj je. Po naših kmečkih vrtovih stoje sempa-

tje brez reda stari polomljeni štremlji, na katerih je večkrat sad tako zanikarn, da je komaj vredno zanj usta odpreti. Ko se vendar dobe tako žlahtne vrste sadja! Ali stane človeka kaj več truda, če vsadi dobro, ne pa slabo drevo? Preskrbi si žlahtnih vrst sadja, nasadi jih kolikor mogoče lepo v vrsti, da je veselje pogledati, skrbi zanj tudi pozneje še, ko stoji, in imel boš ž njim veselje, užitek in dobiček. Lahko bi pridelali sadja, vsaj v dobrih letinah, da bi ga imeli dovolj za dom, pa ga še prodajali. In obračajte sadje prav, ne sprevračajoč ga v alkohol, ampak uživajte kakor ga je Bog dal v raznih oblikah: surovo, kuhano, posušeno itd. Dobra jed in pijača so krhlji in krhljevka, hruške in hruševka; prav posebno izvrsten je češpljevec iz frišnih češpelj; za zimo naj se češplje posuše in kuhajo, to pride večkrat tudi na gosposko mizo, torej bo dobro tudi za kmečko; po mestnih prodajalnah prodajajo posušene olupljene češplje, ki so posebno izvrstna gosposka jed, katero si pa sme tudi kmet in revež privoščiti, samo ko bi se naučil češplje na tak način pripravljati! — In ko bi znale naše gospodinje napraviti prav dober jabolčnik, kakor ga znajo mestne kuharice, iz dobrih kislih jabolk, dobro premečkani in nekoliko oslajen, — tole bi bilo posebno izvrsten nadomestek pijač pri delu. Kar ni z nobeno potrato združeno, ampak samo od načina priprave odvisno, zakaj bi si takih dobrot preprost človek ne smel privoščiti? In

če se tudi nekaj sladkorja noter dene, bo še zmeraj prišlo ceneje, kakor če kupite alkohola.

Sicer pa ni naš namen tukaj vse kuhinjske umetnosti, v katerih nismo posebno študirani, razložiti; prav bi pa bilo, da bi kdo, ki je v tej stroki bolj učen, kaj več povedal. Tukaj smo hoteli samo malo pokazati, kako lahko bi si s sadjem veliko pomagali in kak lep, zdrav, tečen in okusen užitek bi imeli, ko bi znali in ko bi hoteli. Toda tega, kar imajo pred nosom in nič ne stane, ne vidijo; morajo pa neprenehoma letati po ta smrdljivi špirit! Sadje pivcem ne diši, ker jim je alkohol pokvaril okus. Glejte vaše otroke, kako gre tem v slast. Zdržni ljudje zopet dobe zdrav okus, da jim bolj diši grozd, jabolko ali hruška, nego kozarec najboljšega vina. — Nevem, ali bi se človek smejal ali jokal nad slepoto ljudi, ki jo razodevā sledeči dogodljaj, katerega mi je povedal neki gospod, doma iz vinskega kraja: Ko smo brali grozdje, so mi oče prepovedali grozdje zobati, ki bi ga bil prav rad zobal, češ, da bo premalo vina; ko je bilo pa vino narejeno, sem smel piti, kolikor sem hotel!

Gojenje sadja je tedaj presilne važnosti za naše gibanje, in vsak zdržnik bodi tudi poseben prijatelj sadja, in če more, tudi sadjerejec. Vzgajajte mlada drevesca žlahtnih vrst ter jih delite ali prodajajte tudi svojim sosedom! — Prav izvrsten, žlahten in zdravilen užitek je tudi m e d, katerega toplo priporočamo kot na-

domestek alkohola Tudi čebeloreji, temu nedolžnemu pa lepemu opravku, naj se posvečujejo zdržniki.

Toda koliko je še dobrih in zdravih reči na svetu; kdo bi mogel vse naštet! Naj zadostuje to malo, da vidite: brez alkohola se da prav imenitno, izvrstno živeti, samo če se hoče!

Torej na vojsko!

Sovražnika smo spoznali, vojno zoper njega videli, orožje si ogledali, — zdaj pa na vojsko! Boj je potreben, pa tudi lahak. — Zmaga bo slayna, plačilo bo krasno.

Vpišite se torej trumoma v Družbo treznosti ali Abstinenta! V vsakem kraju naj se nabere en bataljonček pogumnih bojevnikov zoper alkohol. To bodo naši kresovi, ki naj se užigajo od kraja do kraja, zaspance dramijo, drug drugemu pa srčnost dajejo. — Vpisujejo naj se stari in mladi, moški in ženske, dober je vsak, samo da ima pogum. Še enkrat opozarjamo, da naj se vpisujejo že šolarji, ali vsaj ko šolo zapuščajo, zlasti dečki. Takrat se začenjajo s pijačo seznanjati in bratiti; takrat je čas, da se mu s ščitom zdržnosti nasproti postavijo in zavarujejo pred njegovimi pušicami. Pa tudi ženske so poklicane v to vojsko. Prvič zato, ker je ženska-pijanka še desetkrat grša od pijanca in se pi-

jančevanje vedno bolj udomačuje tudi med ženstvom; drugič zato, ker ženski spol, četudi sam popolnoma nedolžen, vendar grozno trpi od pijančevanja. Od žensk se sme še bolj zahtevati, da se odpovedo vsakemu alkoholu kakor od moških.

In potem ko ste vpisani, kaj potem? — Nekje so me vprašali: Pri nas je toliko in toliko; toda kaj naj pa počnemo? — Kaj sem hotel odgovoriti? Kaj hočete početi? Nič piti! sem rekel, in nič drugega, to je opravilo zdržnikov. — Pa vendar imajo zdržniki še druga opravila. Kakšna pa? Poslušajte:

1. torej **nič piti**;

2. **stanoviten ostati**, dobro se držati!

Kakšno velikansko veselje, kakšen triumf za pivce, če vidijo, da je kdo omahnil! Tega zlobnega veselja jim nikar ne privoščite! — Ne vpiše naj se nikdo, kdor se ne zaveže vsaj za eno leto. Kdor si ne upa obljubiti za tako dolgo, naj poskuša nekaž tednov ali mesecev; toda vpisuje naj se ne, če ne more za eno leto obljubiti. Ne dá naj se pa nikar oplašiti od začetnih težav; sprva gre morebiti malo trdo, toda le srčnost, šlo bo vedno lažje! Kdor se pa vpiše, mora držati eno leto. Ko leto mine, mu ne more nikdo braniti, če se premisli. Navadno pa tega ne bo storil, ampak podaljšal zopet za eno leto.

3. **Agitirati**. Da, agitirati! Vsak zdržnik si prizadevaj po svoji moči, da pripomaga naši

reči do veljave in do zmage. Shodov v ta namen se udeleževati; če treba in mogoče, tudi sam govoriti; zlasti to zadevajoče knjižice in časnike širiti (koj s tole knjižico začnite in jo pridno širite!), nove ude pridobivati, omahujoče utrjevati; pijančevanje pri vsaki priliki ovirati in zatirati; — to bodi opravilo abstinentov! — Prav posebno naj pazijo:

a) da ne bodo nikogar silili in se ustavljali vsaki sili k pitju. Proti tej sili se je treba s silo upreti;

b) da se o t r o k o m ne bodo dajale nikake alkoholne pijače. Če otrok dalj brez pijače živi, bolje zanja;

c) da se ne bo dajalo ž g a n j e d e l a v c e m p r i d e l u. To je ena najbolj nesrečnih navad, po kateri se naredi največ pijancev. Delajo tam vsi skupaj: mali in veliki, moški in ženske, stari pijanci in taki, ki se ga šele vadijo. Pri malci pride žganje — za vse. Pa pride glažek na vrsto do 13, 15-letnega fantiča. »Kaj se ga boš branil? Boš sam suh kruh otepal? Kar zvrni ga, le koražno!« In fanta je sram, da bi ga samo on ne, pa ga zvrne, četudi je grenak; zvrne drugič, zvrne tretjič — čez deset let se pa že po grabnih valja, pijanec je narejen! — Ne dajajte in skrbite, da se ne bo dajalo delavcem nikjer žganje, če je le sploh mogoče! Če je res, da drugače nikakor ne moreš delavca dobiti, daj mu denarja, naj si ga sam kupi, če ne more brez njega živeti. Ta izgovor: »drugače

delavca ne morem dobiti«, je pa večkrat prazen. Nam je dobro znano, da gospodarji sami velikokrat žganje ponujajo tudi takim, ki bi rajši kaj drugega imeli, češ, »ja najbolj kratko opravljeno«. Gospodar se izgovarja na delavca, delavec se izgovarja na gospodarja, da drugega ne dobi in tako oba služita hudiču. — Toraj proč z žganjem od dela in delavcev!

Plačevati niso udje dolžni nič. Vendar je prav, če hočejo kdaj kako prostovoljno zbirko napraviti in od denarja, katerega prihranijo od pijače, darovati nekaj malega v agitacijske protialkoholne namene; zlasti še, da bi se moglo sčasom ustanoviti **z d r a v i š č e z a a l k o h o l n e b o l n i k e**.

* * *

Ravno, ko tole pišemo, beremo v časnikih, da ima v kratkem v državnem zboru priti na vrsto postava proti pijančevanju, ki jo kujejo tam na Dunaju že celih dvanajst let. Če se bo ta postava res izdala, in če je ne bodo prej se preveč obstrigli, bo res nekoliko na prste stopila pijancem. N. pr. kar se bo na upanje zapilo, se ne bo dalo iztirjati; kdor bo na cesti pijan zasačen, bo kaznovan itd. To bo že nekaj izdalo. In to je prav. Saj je država dolžna skrbeti za pravi blagor svojih podložnikov, in bi bila morala to že davno storiti. — Zmota bi pa bila, ko bi mislili, da bo s to postavo že vse storjeno, da potem našega dela za treznost ne

bo treba, da bo naša vojska odveč. Kajti pilo se bo tudi pod postavo še vedno veliko preveč; in če bi ne bilo nikogar, ki bi se za to ne zavzemal, se postava tudi izpolnivala ne bo, kakor se marsikatera druga ne; in končno se tudi krščansko ljudstvo ne sme samo žandarja, ampak se mora Boga bati, ne le iz sile ampak prostovoljno iz krščanskega samozatajevanja se hudega varovati; sama sila ni vredna nič. Postava bo le en majčken del pijančevanja odpravila.

* * *

Predvsem naj gre naša vojska zoper **žganje**! Žganju slovo, vojskó! Žganju konec in smrt! Vsi dobromisleči se sklenimo skupaj k najbrezobzirnejšemu boju zoper to grdobo!

Pred menoj na mizi leži že leta 1853 od duhovna ljubljanske škofije pisana 132 strani obsegajoča knjižica z imenom: »Žganju slovo! vojskó!« Pisatelj ondi dokazuje veliko škodljivost tega strupa ter kliče na boj zoper njega. Na koncu vabi v Družbo treznosti in prinaša njena pravila, v katerih je tudi določba, da naj se udje zdržujejo vsakega žganja. — Danes je tega 53 let, kar je bila knjižica v svet dana, in kaj je s temi lepimi načrti? Nič! To, da danes žganje še veliko strašnejše gospodari, med nami, kakor takrat. O oni družbi treznosti ni več duha ne sluha; mesto nje se je vpeljala

druga, ki je bila veliko nepopolnejša od prve in je tudi brez kakega znatnega sadu obtičala. — Ali se bo morda nam ravno tako godilo? Ali čez 50 let tudi ne bo več sledu o naših poskusih in naporih; in bo žganjepitje kakor zadnjih 50 let zopet več kot za polovico napredovalo? Ali naj nas žalostne skušnje naših prednikov oplaše, nam pogum vzamejo, da bomo vse popustili, vse orožje proč pometali?! — Nikakor! Ravno nasprotno! Če uni niso pri svoji dobri volji nič dosegli, vidimo, da nam je treba le še veliko večje odločnosti, neustrašenosti, brezobzirnosti, in veliko večje in bolj srčne vojske. To nam ravno kaže, da nam je treba v tem boju napeti najskrajnejše sile.

Ali ne poročajo časniki vsak teden o nesrečah, o strašnih nesrečah, ki so se zgodile vsled pijanosti. Časniki niti vsega ne poročajo; pa že to, kar poročajo, je strašno. G. župnik Kosec je iz časnikov sestavil in v „Piščalki“ objavil neko štatistiko ali pregled nenadnih smrtnih nesreč, ki so se zgodile na Slovenskem vsled pijanosti. Tu nam podaja tele strašne številke: leta 1898 od 26. marca do koncem leta je poginilo v pijanosti 11 ljudi, l. 1899 — 37; l. 1900 — 23; l. 1901 — 15; l. 1902 — 55; l. 1903 — 35; l. 1904 — 42; l. 1905 50. Torej v ne popolno'ma osmih letih 268. Pomniti pa moramo dobro, da to gotovo niso vsi, ker se o vseh v časnikih ne poroča (kar se vidi že iz tega, da jih je eno leto 55, drugo pa samo

15), — Ko je v neki cerkvi duhovnik s prižnice bral te straše litanije nesreč, so ljudje začeli jokati. Po pravici! Kdo bi mogel ostati mrzel, koga bi srce ne bolelo, kdo bi se ne razjokal nad tako strašnim pustošenjem, ki ga napravlja med nami ta brezsrdni krvolok alkohol! . . .

, Govoreč o žganju, naj dodamo še to: Pijančevanje, zlasti žganje, je tudi krivo vse sirovosti, katere je med našim narodom še obilo. Rojaki naši, ki gredo po svetu, nam pogosto delajo kaj malo časti. Nekdo je bil poprašal tam gori nekje v Galiciji, kako se kaj obnašajo ondotni delavci-Slovenci. Odgovor je bil kratek: „Pjut i bjut sja“ — „Pijejo in bijejo se“. Krasno spričevalo!

In ravno pred enim tednom nazaj, ko to-le pišemo, je med govorom našega državnega poslanca, vrlega g. dr. Korošca, v državnem zboru zaklical vsenemški poslanec Stein: „Glejte vaše kmete, kako se radi more (Mordlust)!“ Dr. Korošec mu ni mogel drugega odgovoriti kakor: „Tega so krive neštete šnopsarije, katerih pa nismo mi napravili“. — Glejte, v takem kreditu smo pred svetom!

Kako živinski so ljudje na žganje, nam najbolj drastično kaže, kar se je pred par leti zgodilo na postaji v Prestraneku na Notranjskem. Tam se je nekaj z žganjem napolnjenih sodov razbilo. Tedaj so pijanci trumoma pridrli skupaj kakor jastrebi na mrhovino in so pili, pili toliko časa, da so obležali nezavestni; eden ali celo dva pa obležala mrtva. Za zgrozit in za zjokat! — —

Pa ko bi hoteli take in podobne zgodbice pripovedovati, ne pridemo do konca. Grdo je take reči pripovedovati o rojakih, — toda ali bo bolje, če jih zamolčujemo in prikrivamo? Sicer ni drugod, pri Nemcih idr. nič boljše če ne še slabše, a nam je najprej za naše ljudi. Vso gnusobo pijanstva moramo spraviti na dan, da jo pomedemo!

In pri teh do neba kričečih razmer se dobe še ljudje, kateri naše prizadevanje resno imenujejo abotno, pretirano, noro! Ko nas vendar več kot 50 letna skušnja uči, da se z vsemi dosedanjimi sredstvi ne opravi nič in manj kot nič. Ali pa naj se res pusti naš narod, da se pogrezne, da vtone v pijači?! — Kdo je bolj graje in obsodbe vreden: ubogi pijanci, ki so žrtve sedanjih razmer, ali taki ljudje brez glave, brez srca in še brez kaj drugega, ki ne morejo trpeti, da bi se tem ubogim revežem pomagalo? — —

Že spredaj smo rekli, da vsi poskusi nesrečno pijančevanje omejiti samo z zmernostjo, so se izjalovili, in ravno tako vsi poskusi s samo četudi popolno zdržnostjo od žganja. Po vseh dosedanjih skušnjah edino popolna zdržnost od vseh pijač vodi do zmage. Niti samega žganja ne bom premagali, če ne bo mnogo popolnih zdržnikov. Saj se tudi žganjariji, če se jim žganje očita, izgovarjajo: Ko bi imel denar, bi pa vino pil. Kardinalu Manningu, velikemu apostolu zdržnosti, je ravno to očital neki delavec, ka-

terega je svaril pred pijanostjo. Če je tako — je dejal kardinal, — potem pa od danes ne kaplje več! S tem orožjem v roki izbijemo vsak izgovor; nihče nam ne more blizu priti. S tem zapremo alkoholizmu sapo. Vsak drug napad na sovražnika odleti nazaj; ta edini mu seže do živega. Zato se pa alkohol tako zvija, tako piha in maha okolu sebe, ko smo mu stopili na vrat. A mi se od tega krika in mahanja ne damo oplašiti in ne odjenjamo; dovolj ima grehov na vesti! Čim več seveda bo bojevnikov, tem prej bomo gotovi s sovražnikom. In kdor ima kaj srca, ta stopi v našo vrsto, vrsto popolnih zdržnikov!

Ker jih bo pa vedno še mnogo, ki si tega koraka ne bodo upali storiti, zato nam bodo dobrodošli tudi taki, ki se popolnoma odpovedo samo žganju, druge pijače pa uživajo zmerno. Teh vsaj pa mora biti mnogo! Možica kaj izda! In to lahko stori, kdor ima le količkaj dobre volje. Torej kdor si ne upa prav v sprednjo vrsto pred sovražnika, stopi v drugo, v tretjo vrsto! Krompirjevce, — tiste, ki tudi žganja ne morejo pustiti, ampak ga pijejo četudi zmerno, — pa pustimo doma za pečjo!

Naš poziv gre do vsega slovenskega naroda: Stari in mladi, visoki in nizki, učeni in priprosti, moški in ženske — kvišku na sveto voj-

s k o! Bog jo hoče! Kdo si upa vanjo?! Sveto
vojsko — za našo drago zemljo domačo; sveto
vojsko — za naš ljubi domači krov; sveto voj-
sko — za blagostanje naših rojakov; sveto voj-
sko — za življenje tisočerih; sveto vojsko —
za srečo krščanskih družin; sveto vojsko —
za duše, z božjo krvjo plačane; sveto vojsko —
za nebesa!

Bog hoče! naj doni povsod!
Na boj, na boj slovenski rod!

Dodatek.

Ša eno o alkoholovem popol-bratu — tobaku.

Alkohol v sorodu je tobak. Popol-brat mu
pravimo. Zato ker žalostni nasledki tobaka ni-
kakor ne dosegajo žalostnih nasledkov alko-
hola, a so vendar dosti hudi. Prepиров in pobo-
jev tobak ne provzroča, greha in dušne škode
tudi ne kaj prida, nagle in nesrečne smrti tudi
ne; pač pa napravi dosti škode na z d r a v j u
in p r e m o ž e n j u. Alkohol in tobak hodita
navadno roko v roki. Vsak pijanec je navadno
tudi tobakar, in tobakarji ga navadno radi pi-
jejo; seveda izjem ne manjka.

Tobakarija je nepotrebna razvada in neumna potrata. Kako človek postane tobakar? Zakaj začne kaditi? Iz prevzetnosti. Otroku ali fantalinu »se fest zdi«, če kadi; misli, da je zaradi tega bogvekaj imenitnega. Če vidimo pobiča s cigareto v ustih, kakor se vedno pogosteje vidi, si ne moremo misliti, da bi bil to dober otrok; neka predrznost se mu bere z obraza. Začetkom je človeku neprijetno, zoprno; a napuh premaga vse. Sčasom se navadi, da ne more več pustiti, in izmeče ven toliko, da bi lahko s tem kupil bajto, ako ne celo palače — za nekoliko praznega dima! Ljudje nimajo še dovolj davkov; zato si jih nakladajo še prostovoljno in jih z veliko vdanostjo in natančnostjo nosijo ter mečejo državi. Ko bi hoteli kakor pri alkoholu tudi tukaj malo soštevati, koliko zapravi en tobakar na leto, koliko v celem življenju, koliko cela dežela v enem letu, v desetih, petdesetih letih — bi dobili skupaj tudi ogromne svote, in videli, kako velikanske denarje izmeče naš ubogi narod za prazen nič! Koliko bi se s temi denarji dalo dobrega storiti, koliko potrebam odpomoči, ko bi se prav porabili! — Da tudi na zdravju tobak veliko škoduje, rast in moč zadržuje ter smrt pospešuje, tega ni treba na dolgo razlagati. Koliko jih je tobak že položil v grob! Tobak namreč, ali prav za prav nikotin, ki je v tobaku, je — kakor alkohol — tudi strup.

Kako to potrato in razvado preprečiti? — Starih tobakarjev ne bomo spreobračali. Kajenje človeku ne vzame moštva in časti kakor pijančevanje. Zato starejšim ljudem ne bomo veliko kratili tega »veselja«, če menijo, da ne morejo prebiti brez njega. Ampak mlade ljudi napeljevali, da se ga ne vadijo! To je pametno in potrebno, in nič ložjega kakor to. — Če se ga mlad človek ne privadi, ne le ne bo ničesar pogrešal, ampak bo veliko ložje živel kakor tobakar; da tudi veliko ceneje, to se razume. Neprivajenemu še na misel nikdar ne pride, dočim tobakarja vedno nekaj srbi, neka potreba opominja, dokler ji človek ne ustreže; in ko ji ustreže, ga začne opominjati in srběti iznova. Ker pa v marsikaterih okoliščinah ne more in ne sme kaditi, ima pogostokrat mesto užitka le premagovanje, o katerem netobakar nič ne ve. Tobakarija je torej veliko bolj breme kakor sladkost. Kogar pred tem bremenom obvarujemo in mu te velike troške prihranimo, nam je lahko hvaležen.

Zato stoji v našem načrtu: Zalkoholom vred tudi temu strupu — vsaj pri mladini — slovó in vojskó!

Za nameček.

Malo za šalo, še bolj pa za res.

○ ○ ○

Šnops pa voda.

(„Zgodnja Danica“ 1882, stran 221.)

Šnops:

Sem kapljica ljuba in znana povsod,
krvi sem plač žlahtne, mi žito je rod;
ne tekam po rakah in mlake ne delam;
ne zjedam stanišča, po ptujem ne gledam,
sem mirna in tiha,
ne iščem štempiha,
se pivcu ne silim, poišče me sam.

Voda:

Si kapljica zvita, le dobro poveš,
molčiš pa o hudem, čeravno ga veš:
če plačati mora te vsaki drago,
zato mu še zmešaš možgane, nogo:
jer mar to dobrota,
ne ve če sirota
al' glava in noga se ga še drži?

Se bahaš še z rodom, kar ni ti v čast;
te Bog ni ustvaril, ti oče je strast.
Če škode ne delaš hinavka na polji,
za pivca mar tvojega sreča je bolji,
 če glava je gola
 in cunja kamžola,
brez cvenka v žepu in bos je s'romak?

Me vsakemu rábiti prosto pustim,
dobrote vsestranko brezplačno delim;
polje me in travniki radi imajo,
me barke in fabrike dobro poznajo;
 in mar ne koristim,
 če ribicam bistrim
stanišče — in ž njimi dobrote delim?

Šnops:

Ti voda si mrzla, kdo mara za té?
Gorkote potrebni za mano hité;
težaki, popotniki se te bojijo,
če prideš na mizo, se kislo držijo;
 veseli so gosti,
 kjer mene je dosti,
le vriskanje, petje je ondi doma.

Voda:

Gospoda in kmetje se mene držé,
ki zdravje, življenje visoko cené;
me kralji, cesarji na mizi imajo,
je mošnja brez jetke, glave ne prodajo, —
 jaz žejo tolažim,
 nikogar ne dražim,
življenje hranujem vsem božjim stvarjem.

Šnops :

Al' zame gospodi ni čisto nič mar ?
Saj ravno gospodi donašam denar ?
Če pivci so moji navadno s'romaki,
nedolžen sem revež, sami so bedaki,
ker pamet in vera
povesta, da mera
potrebna je vsikdar, v pijači tembolj.

Voda :

Govori to drugim, če slušal bo kdo !
In kaj porečejo, če pivci zvedo ?
Že zdaj ne popraša previdni po tebi,
duha c'lo po tebi trpi ne pri sebi;
te bojo spoznali,
hinavca pognali,
kotička na zemlji za tebe ne bo.

Če pamet in vero bi ti še poznal
in zmernost v pijači resnično spošt'val,
za srečo človeško če bi te skrbelo,
rudeče bi lice v ostud ne gorelo,
bi suše ne delal,
drobá ne ujedal,
z nesrečnimi zemlje pekla ne gnojil.

Šnops :

Mi voda ošabna debelo poveš,
da svet si končala, to morda še veš,
poslopja odkrivaš in setev končuješ,
pa s točo in snegom — oh kaj vse vzrokuješ !
Pač hude si jeze,
ki mojo preséže,
jaz vjedam počasi, ti naglo zvršiš.

Voda :

Res, mlad si bil rojen, da tega ne veš,
v nesreči navedeni Bog da je vmes,
ki grehe kaznuje in vabi k pokori.
Če upaš še, muha, le dalje govori:
 pomisli pa dobro,
 zate če je modro,
očitati meni, kar še ne umeš ?

Me Jezus na križu zase je odbral.
v skrivnostih presvetih mi službo je dal,
pri maši jaz služim, pri svetih obredih,
sem prva pri krstu, pa tud' pri pogrebih ;
 jaz duše opiram,
 nebesa odpiram;
če zmožen si mislit', kaj praviš na to?

Šnops :

Se meriti s tabo nikakor ne smem,
v sramoto da sebi še več ne izvem ;
priznati ti moram neštete zasluge
in pota hoditi nadalje vse druge ;
 si roki podajva,
 prijazno kramljajva,
v miru živiva, služiva ljudem !

Voda :

Prijaznosti s tabo skleniti ne smem ;
prej škodo povrni storjeno ljudem !
So s'rote družine in grunti prodani,
le daleč od mene grdoba ostani ;
 ti nisi pijača,
 strupena si kača,
zakaj me spodrivaš na škodo ljudem ?

Vino inoj voda.

Vino inoj voda,
Žlahtne dve reči;
Skoraj brez nobene
Bit' mogoče ni!
Vino hoče gospod biti,
Voda se mu ne vkloniti, —
Hud prepir med njima je.

Vino:

„Vino se na prodaj
Vozim križem svet;
Mene vsaki hvali
In me hoče imet.
Hlapcam kakor gospodarjam,
Kmetam, kraljam in cesarjam:
Vsem na mizo nosim se.“

Voda:

„Voda jest pretečem
Mesta in vasi,
Se predajat nečem,
Vsak me tok dobi.
Bod' za prati al za umiti,
Bod' za kuhat al za piti:
Brez vode ne moreš bit'!“

Vino:

„Res je to, al' vino
Hočem bit' gospod;
K sveti maši služif'
Moram jaz povsod.

Tud' pri vsaki kompaniji,
Na sedmini in gostiji
Moram jaz na mizo prit'!“

Voda:

„Kaj štoriš pa prida
Pjancam vino ti!
Kdor te preveč pije,
Pamet clo zgubi.
Kadar p'janci obnorijo,
„To ti delaš!“ te dolžijo:
Kok pa hočeš bit' gospod?

Voda sem za piti
Zdrava bolj kot ti;
Tega kdor me pije,
Glava ne boli.
Z vodo krstjo otročiče
De gledajo božjé obličje:
Jest gospa, ti nis' gospod!

Meni saj ponujat
Se potreba ni;
Kar na svetu rase,
Vse me poželi:
Rože, travo inoj žito,
Drevje, da je rodovito,
Mora voda pomočit'!

Voda jest sem stara
Per šest tavžent let;
Vino j' Noe vsadil,
Ni te b' lo popred!
Solnce te je hotlo speči,
Mogla sem v pomoč priteči!
Kak gospod ti moreš bit'?“ —

Vino :

„Če že moraš biti,
Bodi ti gospa;
Kdor me hoče piti,
Modro naj ravna.
Mero naj ima to pravo,
Z vodo mešat me je zdravo,
Al' — na mizi naj se stri!“

Na prav obrnjene:

Naša zdravica.

Bratci veseli vsi,	Kupce nalijmo si,
Pesem zapojmo mi,	Ven jo popijmo vsi;
Bistri vodici v čast,	En glažek al' pa dva,
Ki gre najboljše v slast!	Čvrsto telo nam da.

Kadar pri miz' sedim,	Kdor pa pri vin' sedi,
V kupci vodo držim,	Tega pa vse boli.
Srce se mi smeje,	Voda le zdravje da,
Oj kak to bistro je!	Ki ga v seb' ima.

Če tudi d'narcev ni,
Kaj pa nas to skrbi?
Vrelci vodo dajo,
Bratci, le pijmo jo!

Pridi Gorenj'c!

Pridi Gorenjc
Iz šnopsarije;
Pojdi Dolenjc
Ven iz birtije!
Alkohol vrag
Kvari ti zrak.

Brati nas rod,
Brati nas Sava;
Pridi na brod
Krški s Triglava,
Bratje smo vsi
Ene krvi.

Solnce gorko
Zunaj ti sije,
Roža ljubó
Dije in klije,
Virček z goré
Sveži srcé.

Domu na čast
Trezni postojmo,
Zvesti kot hrast
Slovenцем zapojmo :
Brate okrog,
Živi jih Bog!

Starček.

En starček je živel
Na naših gorah,
So prav'li, je bl'o na Gorenjskem,
Nikdar ni on držal
Kozarca v rokah,
Zahajal k prijetlom ne pivskim.

Ko ura pa pride,
Ločitve je čas,
On roki si sklene
In reče na glas:
„Oče nebeški glej,
Tega vesel sem zdej,
Da le vodico, vodico sem pil.“

Ko b' sodov ne blo.

Ko b' sodov ne b'lo,	Ne neha! Stoji,
Tud' čepov b' ne b'lo;	'z majolke kriči:
Vodica bi tekla	„Oj, bratec, le vlivaj
V majolke samó.	ln dušo zapij!“

Pa čepek, oh ja,	Nespametní brat
Odbiti se da,	Zaliva si vrat,
In vino v majolke	Mošnjiček izprazni,
V potokih curlja.	Pod mizo gre spat.

Na mizi stoji,	Na mizi stoji,
'z majolke kriči:	'z majolke kriči.
„Oj, bratec, le vlivaj	Doma se pa žena
ln pamet zapij!“	Z otroci solzi.

Še vedno stoji,	Nalijmo vodé,
'z majolke kriči:	Napijmo se te!
„Oj, bratec, le vlivaj	Po nji nas ne bodo
ln zdravje zapij.“	Bolele glavé!

Prememba.

Kaj bi neki vino pil,	Kaj, da bi ne pil vodé,
To ne more biti.	Če že moram piti?
Zdravje lahko bi zapil,	Boljšega nihče ne ve
Znal bi oslabiti.	Žejo pogasiti.

Grešni svet se je prepil,	Kdor bo bistro pil vodó,
Vse pokvaril in skazil.	Zdravja si končal ne bo.
Alkohol, to ni za nas!	Pij jo vedno, ne le včas',
Kaj to briga vas?	Kaj to briga vas?

Ni treba piti.

Jesen' ni treba piti.
To je najlepši čas.
Takrat nam sadje se smeji
In nam hladi, nam svéži kri.
Jesen ni treba piti.

Po zim' ni treba piti,
Po zimi mrzlo je.
Se zgreješ z vinom kratek čas,
Potem pa pride hujši mraz,
Po zim' ni treba piti.

Po let' ni treba piti,
Po letu vroče je;
Čemu bi ogenj vlival v kri,
Ki voda le ji dobro stri.
Po let' ni treba piti.

Pomlad' ni treba piti,
Ker je veselo vse,
Škrjančkov spev in rožni cvet,
Čemu bi s p'jačo kvaril svet?
Pomlad' ni treba piti.

Zatorej se držimo
In alkohol pustimo!
Vedré glavé in zdrava kri,
V njegovi družbi tega ni!
Zatorej ga pustimo!

Bogu se zahvalimo,
Ker nam je pamet dal!
Rabimo umno vse darí
In ohranimo trezno kri,
Bogu se zahvalimo!

Poliček.

Pivci poličke le radi imajo,
Naj se podira okolu ves svet.
Radi za mizo se zatelebajo,
Kolnejo se in začnejo se dret',
V žile jim teče, v drobu jih peče,
Mladim in starim glave vrti.

Tam se dekleta cvetoča strapajo,
Delo pusti se ležati na stran;
Ženam solzé se na licu poznajo,
Milo zdihujejo noč ino dan.
Pivec pa pije, drugič nalije,
Kupo nataka, da sprazni bokal.

Če ga skrbi in težave morijo,
Žalost, trpljenje in vreme grdó,
Če ga prijatli trpeti pustijo,
Vedno s pijačo si meša glavó.
Vince je sladko, teče prav gladko,
Vselej ga zmede in vzame mu um.

Vina ne mara tak dolgo pustiti,
Dokler se more še gibati sam,
Ko mu že začne za dušo zvoniti,
Vedno še sili srce mu tja v hram.
Grob je prezgodnji vinske povodnji
Njega neumnosti tožen spomin.

Žalostne žrtve žganja in vina!
Truplo pač umrje, a duša živi!
Težko bo gledal kdaj božjega Sina,
Kdor se na zemlji v pijači vtopi.
Da bi veseli vekomaj peli,
Dajmo poličkom za zmiraj slovo!

Zdravica.

Brez vina, piva, brez žganja
Se hočemo združiti,
Zaveza stara bratovska
Se mora obnoviti.
Na zdravje pojmo bratu brat,
Da bomo vsi veseli!
Znabiti, da je zadnjikrat,
Da skupaj smo zapeli.

Tekoči čas beži ko zver,
Nam kratko da živeti,
In naglo hoče ljubi mir
Nam alkohol zatreti.
Ne dajmo se mu goljufat
In bodimo veseli,
Znabiti, da je zadnjikrat,
Da skupaj smo zapeli.

Sem zmeraj verno ljubil vas,
Če tud' ni b'lo poznati,
Do vas je srce vsaki čas
Gorelo, dragi brati!
Al' danes dajmo se spoznat',
Da smo se radi imeli.
Znabiti, da je zadnjikrat,
Da skupaj smo zapeli.

In pride dan in pride noč,
Spet v kolu bomo stali,
In desne roke si drugoč
Ko stari bratje dali.
Vriskali bomo tistokrat
In Bogu hvalo deli:
Saj ni bilo še zadnjikrat,
Da skupaj smo zapeli.

I. abstinentna gostilna in kavarna.

P. n. občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvorila
v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 27
I abstinentno gostilno in kavarno.

Prostori prav prijetni in udobni. Preskrbljeno
bode vedno za dobro hrano in na razpolago
razne brezalkoholne pijače.

Za obilen obisk se priporoča

velespoštovanjem

Alojzija Tratnik.

?????

?????

Od istega pisavca je v zalogi knjižica
Kaj je torej z alkoholom?

Knjižic je še veliko v zalogi in se je še polovico ni prodalo oziroma plačalo — v veliko zabavo istega pisavca, ki ima navrh truda še — izgubo.

Vsem prijateljem protialkoholnega gibanja, izobraženim in priprostim, vsem slovenskim krščanskim društvom, Marijinim družbam itd. bodi priporočeno, da sežejo po njej in jo tudi razširjajo. — Obe knjižici — ta in pričujoča — se med seboj spopolnjujeta. Dobiva se v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani za znižano ceno — prej po 70 zdaj po 40 vinarjev.

V zalogi je tudi še I. zvezek „Protialkoholne knjižnice: „Proti alkoholu — brez dvoma!“ Se priporoča v nakup in razširjanje.

